Nr 18.

Ankom till Riksdagens kansli den 15 mars 1912 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Riksdagens år 1911 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1910.

(2:a Afd.)

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling ofvan nämnda revisionsberättelse jämte de i anledning däraf från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t afgifna utlåtanden och förklaringar blifvit hänvisad, får, efter tagen kännedom af dessa handlingar och inhämtande af de för ärendenas utredning i öfrigt erforderliga upplysningar, underställa Riksdagens pröfning de af revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning, som i revisionsberättelsen blifvit iakttagen.

Arméförvaltningen.

§ 1.

(Rev. ber. pag. 81; utl. pag. 630 och 631.)

Ang. Västernorrlands regementes kasernetablissement i Sollefteå.

Revisorerna, som aflagt besök vid Västernorrlands regementes kasernetablissement i Sollefteå, hafva beträffande sina därvid gjorda

iakttagelser meddelat, bl. a., att den nyuppförda kasernen vore förlagd invid gränsen för kasernområdet, hvilket på denna punkt, åtskildt af ett staket, gränsade intill enskild egendom. Då helt visst olägenheter af flera slag kunde väntas uppstå därigenom, att kasernbyggnad förlades så nära markgränsen som här skett, hade revisorerna ansett sig böra uttala önskvärdheten af att sådant undvikes vid framtida anläggningar af likartad beskaffenhet.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har i den 23 december 1911 afgifvet utlåtande beträffande denna anmärkning anfört, att afståndet från den västligast belägna kasernen till gränsen mot Hågesta ägor utgjorde 18 meter, d. v. s. bredden på en vanlig bred Stockholmsgata. Ursprungligen hade afsikten varit att förlägga hela kasernetablissementet längre öster- och norrut, i hvilket fall den västligaste kasernen skulle kommit på ett afstånd af 60 meter från Hågestagränsen, men denna plan hade måst öfvergifvas, emedan grundläggningen, med hänsyn till markens beskaffenhet å nordöstra delen af den disponibla kaserntomten, då skulle blifvit betydligt dyrare, och säkerheten för där förlagda byggnaders framtida bestånd mindre. Att någon nämnvärd olägenhet, åtminstone för kronan, skulle komma att uppstå genom förläggningen närmare Hågestagränsen hade departementet ej anledning att antaga. Några däraf föranledda olägenheter hade ej heller ännu blifvit påvisade.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som visserligen icke kan uttala något omdöme om, huruvida den ifrågavarande kasernens belägenhet i förhållande till kasernområdets gräns är sådan, att några olägenheter ur ordningssynpunkt kunna förväntas däraf uppstå, har emellertid, med anslutning till revisorernas omförmälda uttalande, velat framhålla önskvärdheten däraf, att vid uppförande af framtida kasernbyggnader dessa förläggas så långt från kasernområdets gräns, att svårigheter af ofvan antydd art icke skäligen kunna förväntas uppkomma. Under uttalande häraf har utskottet velat hvad sålunda i ärendet förekommit för Riksdagen

omförmäla.

Stockholms stads kronoräkenskaper och länens landsböcker.

§ 2.

(Rev. ber. pag. 156, 158, 159 och 508; utl. pag. 642, 643, 701, 702 samt 768—772.)

Ang. länsresidenset, landsstatshuset och landtmäterikontoret i Härnösand.

Revisorerna hafva vidare meddelat, att de aflagt besök vid länsresidenset i Härnösand, hvilken byggnad numera icke användes till bostad åt landshöfdingen i länet. Med undantag af några rum i bottenvåningen, i hvilka landtmäterikontoret vore inrymdt, vore samtliga lägenheter i denna byggnad för närvarande obebodda.

Frågan om uppförande af ny bostad för landshöfdingen i Västernorrlands län hade varit underkastad Riksdagens pröfning både år 1910 och år 1911 utan att finna sin lösning. I viss mån torde svårigheterna att ordna denna angelägenhet hafva varit beroende däraf, att densamma, i öfverensstämmelse med de åsikter, som gjort sig gällande i fråga om större planmässighet i statens byggnadsverksamhet, ställts i samband med frågan om beredande af lokaler för vissa andra statsändamål. Revisorerna, som icke velat ingå på ett bedömande af bostadsfrågan i hela den omfattning, densamma sålunda kunde anses böra erhålla, hade likväl velat såsom sin mening uttala, att förenämnda residensbyggnad icke torde vara i sämre skick än att den efter vidtagande utan alltför höga kostnader af ändamålsenliga anordningar i fråga om inredning m. m. skulle kunna äfven framgent tjäna till lämplig bostad åt landshöfdingen i länet.

Vidare hafva revisorerna under meddelande, att de besökt landsstatshuset i Härnösand, erinrat, att 1907 års Riksdag till uppförande af denna byggnad beviljat ett anslag af 275,000 kronor samt att enligt den till Riksdagen i ämnet aflåtna propositionen vissa rum i denna byggnad — s. k. reservrum — vore afsedda bland annat för landtmäterikontoret. Enligt hvad revisorerna vid sitt besök iakttagit vore emellertid dessa rum, belägna å nedre botten af byggnaden, disponerade för länsstyrelsens räkning. Visserligen tilltrodde sig icke revisorerna att afgöra, huruvida landtmäterikontoret, hvilket för närvarande var inrymdt i otidsenliga lokaler inom residensbyggnaden, skulle tillfredsställande blifva tillgodosedt genom att få för sitt behof disponera förenämnda s. k. reservrum, likasom revisorerna icke vore i tillfälle att bedöma, huruvida dessa rum kunde af länsstyrelsen undvaras. Revisorerna hade dock velat ifrågasätta, huruvida icke, då såväl vinden som källaren,

båda med ansenliga utrymmen, till allra största delen stode obegagnade, genom ett lämpligt utnyttjande af dessa utrymmen, exempelvis till förvaring af arkivhandlingar, landtmäterikontoret skulle kunna beredas erforderliga lokaler inom landsstatshuset och då härtill komme att i byggnaden ursprungligen för räntmästaren afsedt rum med kassahvalf numera kunde för annat ändamål disponeras, hade revisorerna, utan att göra något bestämdt uttalande, velat framhålla, att, innan frågan om nybyggnad för landtmäterikontoret afgjordes, nu angifna spörsmål borde tagas i öfvervägande.

Slutligen hafva revisorerna under berättelsen angående *landtmäteristyrelsen* meddelat, att revisorerna funnit de i länsresidenset inrymda lokalerna för landtmäterikontoret, som vore belägna i husets bottenvåning, otillfredsställande särskildt i det hänseendet, att desamma saknade nödiga säkerhetsanordningar mot eldfara.

Beträffande revisorernas uttalanden angående länsresidenset har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västernorrland i utlåtande den 28 december 1911 anfört följande:

»Vid upprepade tillfällen, senast uti skrifvelse till kungl. öfverintendentsämbetet den 13 sistlidna november, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit det otidsenliga skick, hvaruti nuvarande landshöfdingeresidenset befinner sig samt dess mindre lämpliga och i sanitärt afseende mindre gynnsamma läge, som gör bostaden mindre användbar under sommaren. Därtill kommer att den till residenset hörande, åt sjösidan belägna terrassen hotas af tillintetgörelse, enär fråga föreligger om fastställelse af ny stadsplan för Härnösand och i denna plan ingår ordnandet af en strandgata i skeppsbrons förlängning söderut förbi residenset. Genom fastställelse af denna plan torde en stor del af terrassen få lämna rum för gatan. Genom dyrbara reparationer och omändringar kan visserligen bostaden blifva användbar, ehuru mindre ändamålsenlig, men därigenom vinnes icke förmånen af sanitärt läge och lämplighet för bostad under sommaren. Kostnaden för dessa förändringar beräknades senast till 71,500 kronor, hvartill dock torde böra läggas kostnaden för inredningen af källaren. Genom dessa reparationer och ändringar, hvarigenom byggnadens för sin tid karakteristiska yttre utseende i betänklig mån försämras, har frågan om en tidsenlig landshöfdingebostad uti det gamla residenset icke vunnit sin slutliga lösning, af hvilken anledning det synts och fortfarande synes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande mindre välbetänkt att vidtaga så dyrbara reparationer och ändringar uti byggnaden, som med vida mindre kostnader kan göras användbar för annat statens ändamål.»

I afseende å revisorernas yttrande angående landsstatshuset har Kungl. Maj:ts bemälda befallningshafvande ofvannämnda den 28 december 1911 afgifvit utlåtande, så lydande:

»Å de för nytt landsstatshus uppgjorda ritningarna, hvaröfver Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade att afgifva yttrande, voro betecknade såsom reservrum i bottenvåningen 2 större och 2 mindre rum samt i öfre våningen 2 mindre rum. Uti sitt yttrande öfver ritningarne framhöll Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att ett af rummen i nedre och bägge rummen i öfre våningen måste för uppgifna ändamål användas och sålunda icke kunde anses såsom reservrum. Vid inflyttning i byggnaden hafva samtliga reservrummen befunnits erforderliga för eget begagnande, hufvudsakligen i följd däraf att personalen, i följd af ökade göromål, blifvit talrikare. Uti sin framställning om uppförande af nytt landsstatshus hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande väl ansett reservrum behöfliga, men så mycket mindre tänkt sig inrymmande i landsstatshuset af landtmäterikontoret, som detta efter att under en lång följd af år hafva disponerat öfver endast två mindre rum uti gamla landsstatshuset, år 1900 erhållit sex rum jämte kassahvalf uti landshöfdingeresidenset, en lokal, som då ansågs tillräcklig. Numera har denna lokal befunnits otillräcklig och torde icke ens alla de å ritningarne till nya landsstatshuset upptagna reservrum motsvara de kraf, som numera framställas å utrymme för landtmäterikontoret, äfven om af landtmäterikontoret finge disponeras det ursprungligen för räntmästaren afsedda rum med kassahvalf. Detta sistnämnda rum kan dessutom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande så mycket mindre undvara, som det användes af länsbokhållaren tre månader om året vid upprättande af landsboken, af landskamreraren två månader i och för förarbeten för pröfningsnämnden och tidtals för andra arbeten samt kassahvalfvet utgör det enda säkra förvaringsstället för fem års deklarationer, röstsedlar vid riksdagsmannaval, mobiliseringshandlingar samt andra handlingar af större vikt.

Riksdagens revisorer hafva anmärkt att såväl vinden som källaren, båda med ansenliga utrymmen, till allra största delen stå obegagnade och skulle kunna användas till förvaring af arkivhandlingar och landtmäterikontoret därigenom möjligen kunna beredas erforderliga lokaler inom landsstatshuset. Å vinden finnes redan en del af arkivet, handlingar af mindre vikt, och i källaren inrymmes värmeapparaten, varmrum och kol- och vedförråd. Hvarken källaren eller vinden kunna uppvärmas och skulle arkivhandlingarne uti källaren fördärfvas af fukt därest värmeledning dit icke anordnades samt så väl i källaren som å

vinden blifva svåråtkomliga. Äfven om landsstatens tjänstemän placerades flera uti hvart rum och därigenom ytterligare något rum kunde göras disponibelt för landtmäterikontoret, skulle detta, hvars behof af utrymme år för år synes stegras, icke kunna erhålla, ens för närvarande, tillräckliga lokaler inom landsstatshuset, som dessutom genom dylika anordningar redan nu skulle befinnas otillräckligt för därmed afsedt ändamål.»

Vidkommande revisorernas anmärkning angående landtmäterikontorets lokaler har landtmäteristyrelsen i utlåtande den 20 januari 1912 *dels* beträffande frågans principiella sida yttrat följande:

»Redan uti underdånig skrifvelse den 7 november 1908 har landtmäteristyrelsen gjort framställning om vidtagande af åtgärder för beredande åt landtmäterikontoren i länen af lokaler, hvilka såväl i afseende å utrymme som i andra hänseenden kunde befinnas tillfredsställande med hänsyn till värdet af de arkivalier, som där förvarades, samt till arten och omfattningen af det arbete, som där bedrefves och som genom de då fattade besluten rörande omorganisation af förstelandtmätartjänsterna och upprättande af ett jordregister framdeles skulle blifva än mer kräfvande. Styrelsen har i nämnda skrifvelse anfört bland annat följande.

Uti landtmäterikontoren i länen hade på grund af meddelade bestämmelser samlats och samlades årligen stora mängder kartor och handlingar, som innehölle viktiga upplysningar i hvarjehanda afseenden rörande jordförhållanden i allmänhet och särskildt i fråga om äganderättsspörsmål. Tyvärr hade värdet af dessa i många afseenden oskattbara dokument icke alltid rätt uppfattats, och syntes man uti detta förhållande kunna söka förklaringen till att ifrågavarande kartor och handlingar icke beredts erforderlig vård. Bristerna härutinnan hade bland annat bestått däri, att landtmäterikontorens lokaler icke alltid varit fria från fukt och försedda med lämplig inredning för akternas förvaring samt ej heller tillräckligt rymliga, hvarjämte det framför allt måste beklagas, att lokalerna icke erbjudit skydd mot eldfara. Beträffande sättet för kartornas handhafvande måste såsom ett synnerligen olyckligt förhållande anmärkas, att på grund af bristande utrymme i landtmäterikontoren det varit tillåtet att vika kartor. Härigenom hade beträffande många kartor tillförlitligheten af de upplysningar, som af dem kunde vinnas, i större eller mindre grad minskats. Genom utvecklande och hopläggande upprepade gånger hade många kartor fördärfvats. Det syntes styrelsen vara nödvändigt att bereda ej allenast jordregistret, hvaraf något dubbelexemplar ej komme att finnas, utan äfven alla landt-

mäteriakter och många andra handlingar ett fullt säkert och ändamålsenligt förvar. Då detta icke torde kunna ske utan tillgång till brandfritt arkivrum, ansåge styrelsen, att samtliga läns landtmäterikontor borde förses med sådant rum. Och anordnandet af dylikt syntes styrelsen af sådan vikt, att frågan därom icke borde uppskjutas.

Det utrymme en sådan arkivlokal borde äga vore hufvudsakligen beroende af länets storlek och folkmängd, jorddelningens ståndpunkt samt landtmäteriakternas omfattning och kartornas storlek. Frågan vore emellertid äfven beroende af sättet för kartornas förvaring. Under förutsättning att ett af styrelsen framlagdt förslag om förbud i allmänhet emot kartors vikning komme att vinna bifall — hvilket numera skett — uppstode fråga om kartorna borde förvaras rullade eller i plan, i hvilket senare fall de kräfde mindre utrymme. Den senare utvägen kunde emellertid endast användas beträffande mindre kartor. Kartorna i länens landtmäterikontor behöfde i stor utsträckning lagas, men efter verkställd lagning borde gifvetvis dessa kartor förvaras på sådant sätt, att de så vidt möjligt icke på nytt toge skada. Äfven dessa kartor borde för framtiden förvaras antingen plana eller rullade. I båda fallen borde de inläggas i skjutbara fack eller i lådor. Handlingarna tillika med de kartor, som fortfarande komme att förvaras bland dessa, borde inläggas i skåp. På sådant sätt syntes äfven jordregistret böra förvaras.

För ordnande af landtmäterikontoren tillhörande kartor och handlingar på förenämnda sätt erfordrades afsevärda utrymmen i arkiven. *Att för dessa angifva en bestämd storlek läte sig icke göra.* Landtmäteristyrelsen ansåge sig emellertid med ledning af gjorda beräkningar kunna uttala den mening, att minst 50 kvadratmeters golfyta borde beräknas för arkiv i de mindre länen och en golfyta af inemot 100 kvadratmeter för de större landtmäterikontorens arkiv. Härförutom erfordrades 3 à 4 rum, och framhölls med afseende å ett af dessa rum eller det, som vore afsedt för att bereda allmänheten tillfälle att taga del af kartor och handlingar, att detta rum i de norrländska länen, där kartor af två och ända till tre meters bredd och fem à sex meters längd förekomme, borde vara mycket stort med en golfyta af omkring 50 kvadratmeter. På det hela taget beräknade landtmäteristyrelsen, att landtmäterikontorens blifvande lokaler borde beredas en golfyta af omkring 150 kvadratmeter för de mindre och omkring 250 kvadratmeter för de större länen, förutom förstuga, tambur och toalettrum.

Såsom önskemål i öfrigt framhöll styrelsen bland annat, att lokalerna finge *rik tillgång på dagsljus,* hvarför fönstren borde göras höga.

Detta påkallade emellertid i sin ordning en *ansenlig takhöjd,* hvaraf behof äfven af andra anledningar gjorde sig gällande.

Landtmäteristyrelsen vill här meddela, att förestående beräkning af utrymme för arkiven var grundad på en takhöjd af 3.3 meter samt att en jämförelsevis stor takhöjd är önskvärd särskildt i de län, där större kartor till något afsevärdt antal förekomma. I öfrigt må här framhållas, att landtmäteristyrelsen vid granskning af uppgjorda förslag till lokaler för landtmäterikontoren i länen hittills alltid vidhållit kraf därpå, att för allmänheten afsedt rum skall angränsa och stå i omedelbar förbindelse med arkivlokalen;»

dels och angående särskildt landtmäterikontoret i Härnösand anfört följande:

»Uti ofvan omförmälda underdåniga framställning den 7 november 1908 hade landtmäteristyrelsen anmärkt, att kontorets i Härnösand lokal eller densamma, som för kontorets räkning ännu disponeras, saknade skydd mot eldfara och komme att för framtiden visa sig otillräcklig. Lokalen kunde väl utvidgas genom tillbyggnad af residenset på ena eller andra sidan, men en sådan blefve antagligen vanprydande. Då nytt landsstatshus emellertid inom närmaste tiden skulle uppföras, syntes det styrelsen böra tagas i öfvervägande, huruvida icke landtmäterikontoret kunde beredas lokal i sammanhang med länsstyrelsens ämbetslokaler, helst ett afstånd mellan dessa lokaler af 700 à 800 meter säkerligen komme att för arbetena visa sig mycket hinderligt.

I anledning af denna styrelsens framställning hafva, förutom att underhandlingar förts dels om återköp för statsverkets räkning af gamla landsstatshuset och dels om förhyrning för längre tid af lokal uti en Härnösands stad tillhörig byggnad, icke mindre än fyra särskilda förslag uppgjorts för frågans lösning. Det första af dessa förslag går ut på användning af hela residensbyggnadens bottenvåning för ändamålet. Därefter har under hösten 1911 uppgjorts tre olika förslag. Ett af dessa afser att göra en tillbyggnad till nya landsstatshuset så att detsamma komme att bilda en sluten fyrkant. Rörande detta förslag har landtmäteristyrelsen instämt uti de erinringar mot detsamma, som framställts af förste landtmätaren i länet och hvilka erinringar företrädesvis angå otillräckligheten af utrymmet, hvarjämte styrelsen för egen del ytterligare framhållit, att realiserandet af förslaget på grund af rummens läge på båda sidor om en port samt deras fördelning i tvenne våningar komme att medföra behof af ständig tillgång till vaktmästare. De båda andra af sistberörda förslag afse uppförande för landtmäterikontorets räkning af en fristående byggnad på en till landsstatshusets tomt an-

gränsande plats, som bereder utrymme äfven för ifrågasatt nytt residens. Sistberörda båda förslag till nybyggnad för landtmäterikontoret skilja sig från hvarandra företrädesvis med afseende å ytförhållandena. Rörande dessa båda förslag har landtmäteristyrelsen uti infordradt yttrande anfört, att, då det visat sig nödvändigt att för ändamålet uppföra ett fristående hus, ett sådant enligt styrelsens mening borde tilltagas så stort, att behofvet af utrymme för landtmäterikontoret däri kunde tillgodoses för en längre framtid, men att då detta behof enligt af förste landtmätaren i ämnet åstadkommen utredning icke väl kunde fyllas, därest förslaget af den mindre dimensionen bragtes till utförande, landtmäteristyrelsen fann sig föranlåten att tillstyrka en nybyggnad efter den större typen.

Sistnämnda båda förslag afse att bereda lokaler af följande omfång:

det mindre förslaget:

arkiv	160	kvadratmeter
öfriga lokaler	180	»
summa	340	kvadratmeter

det större förslaget:

arkiv	189	kvadratmeter
öfriga lokaler	200	»
summa	389	kvadratmeter.

Enligt dessa förslag komma arkivlokalerna att till $^2/_3$ erhålla en takhöjd af 2.6 meter och i öfrigt en takhöjd af 3.4 meter.

I anledning af hänvisningen till hvad revisorerna å annat ställe i sin berättelse anfört rörande möjligheten att i annan staten tillhörig byggnad anordna nya lokaler för landtmäterikontoret i Härnösand har landtmäteristyrelsen inhämtat, att revisorerna härvid åsyftat nya landsstatshuset. I denna del hafva revisorerna å antydt ställe i berättelsen anfört, att i den till 1907 års Riksdag aflåtna propositionen angående uppförande af ifrågavarande landsstatshus angifvits, att vissa rum i byggnaden — s. k. reservrum — vore afsedda bland annat för landtmäterikontoret, men att dessa rum, som vore belägna å nedra botten af byggnaden, vid revisorernas besök vore disponerade för länsstyrelsens räkning. Visserligen tilltrodde sig icke revisorerna att afgöra, huruvida

landtmäterikontoret skulle tillfredsställande blifva tillgodosedt genom att få för sitt behof disponera förenämnda s. k. reservrum, likasom revisorerna icke vore i tillfälle att bedöma, huruvida dessa rum kunde af länsstyrelsen undvaras. Revisorerna hade dock velat ifrågasätta, huruvida icke, då såväl vinden som källaren, båda med ansenliga utrymmen, till allra största delen stode obegagnade, genom ett lämpligt utnyttjande af dessa utrymmen, exempelvis till förvaring af arkivhandlingar, landtmäterikontoret skulle kunna beredas erforderliga lokaler inom landsstatshuset, och då härtill komme, att i byggnaden ursprungligen för räntmästaren afsedt rum med kassahvalf numera kunde för annat ändamål disponeras, hade revisorerna, utan att göra något bestämdt uttalande, velat framhålla, att, innan frågan om nybyggnad för landtmäterikontoret afgjordes, nu angifna spörsmål torde böra tagas i öfvervägande.

Förenämnda å nedra botten i landsstatshuset belägna reservrum äro, enligt hvad landtmäteristyrelsen inhämtat, fyra till antalet och innehålla en golfyta af 123 kvadratmeter. Om härtill lägges återstående del af lägenheterna å nedra botten i husets västra hälft, erhålles en effektiv golfyta af 215 kvadratmeter. Då landtmäteristyrelsen med hänvisning till hvad styrelsen här nedan kommer att anföra i anledning af revisorernas uttalande i fråga om lokal för landtmäterikontoret i Östersund icke kan tillstyrka källarens användning för landtmäterikontorets del för annat ändamål än såsom förvaringsplats för mindre viktiga handlingar eller såsom material- och förrådsrum, synes alltså en afsevärd tillökning erfordras till förenämnda rum för att på ett tillfredsställande sätt tillgodose landtmäterikontorets behof af utrymme. Genom tillägg i öfre våningen af de längst norrut i västra flygeln belägna rum, som enligt ritningarna äro afsedda för länsnotarier och det mindre af de rum, som äro åtecknade landskansli, jämte därtill gränsande korridor erhålles en ökad golfyta af 53 kvadratmeter. Hela golfytan blir härigenom 268 kvadratmeter. Om härtill ytterligare läggas en del källarutrymmen i norra delen af västra flygeln, torde kunna åstadkommas en lokal, som för en längre framtid bereder utrymme för landtmäterikontoret.

Landtmäteristyrelsen är gifvetvis icke i tillfälle att bedöma huruvida förenämnda lokaler eller andra af samma storlek kunna af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande undvaras.»

Utskottets yttrande.

Hvad revisorerna anfört dels angående möjligheten att efter nödiga reparations- och ändringsarbeten använda det nuvarande länsresidenset

till bostad för landshöfdingen, dels ock ifråga om beredande af lokaler för landtmäterikontoret i det nyuppförda landsstatshuset, finner utskottet beaktansvärdt. Genom berörda åtgärder skulle otvifvelaktigt både den svårlösta frågan om bostad för landshöfdingen och lokalfrågan för landtmäterikontoret erhålla en lösning, som ur kostnadssynpunkt måste betraktas såsom tillfredsställande; och anser sig utskottet förty kunna förvänta, att de af revisorerna sålunda framhållna möjligheterna i afseende å ordnandet af förevarande angelägenheter varda af vederbörande myndigheter och Kungl. Maj:t vid pröfningen af berörda frågor tagna under noggrant öfvervägande. Under uttalande häraf, har utskottet velat hvad i ärendet förekommit för Riksdagen

omförmäla.

Folkskoleinspektionen.

§ 3.

(Rev. ber. pag. 157 och 158; utl. pag. 675—698.)

Ang. folkskoleinspektionen.

Under granskningen af landskontorets i Blekinge län specialräkning med tillhörande verifikationer hade det enligt hvad vidare i revisionsberättelsen meddelas, väckt revisorernas uppmärksamhet, att resekostnadsersättningen till folkskoleinspektören i Blekinge län uppgått till ett jämförelsevis högt belopp, hvilket syntes hafva berott därpå, att folkskoleinspektören i länet, hvilken tillika vore folkskoleinspektör i Luggude kontrakt af Malmöhus län, vore boende i närheten af Hälsingborg och sålunda på stort afstånd från förstnämnda inspektionsområde. Med anledning häraf hade revisorerna velat ifrågasätta, huruvida icke, vid en kommande omreglering af folkskoleinspektörsdistrikten dessa borde så ordnas, att de om möjligt bildade sammanhängande områden.

I afseende å folkskoleinspektionen hafva revisorerna vidare anfört följande:

»Med hänsyn till gjorda iakttagelser beträffande det sätt, hvarpå folkskoleinspektörerna ordnat sina förrättningsresor hafva revisorerna velat ifrågasätta huruvida icke i vissa fall ändrad anordning af dessa resor skulle kunna lämna ett gynnsammare resultat af vederbörande inspektörers verksamhet. Jämför man antalet å de i de inlämnade reseräkningarna omförmälda skolor med hela antalet resor inom vederbörande

inspektionsområde, finner man nämligen i regel att icke ens närmelsevis hela antalet skolor inom ett inspektionsområde kunnat af folkskoleinspektören under ett verksamhetsår besökas. I skolrika inspektionsområden torde mångenstädes — särskildt där folkskoleinspektören förenar inspektörsbefattningen med annan tjänst — flera år förgå mellan hvarje inspektion i vederbörande folk- och småskolor. Samtidigt finnas inom flera inspektionsområden städer, som enligt § 8 mom. 4 af folkskolestadgan anställt egna kommunala folkskoleinspektörer, som helt ägnat sig åt ledningen af vederbörande städers folkskoleväsen. Det åligger visserligen statens folkskoleinspektörer att jämväl öfva tillsyn öfver folk- och småskolorna i samhällen med egna inspektörer, men det vill dock synas som om en klok omtanke bjöde, att statsinspektörernas verksamhet i sådana samhällen ej alltför mycket utsträcktes på bekostnad af sådana skoldistrikt, som sakna fackmässig lokal inspektion.

Revisorerna hafva exempelvis i angifna hänseende bemärkt, att folkskoleinspektören i Oxie, Skytts, Vemmenhögs och Frosta kontrakt af Lunds stift under revisionsåret användt mera än tredjedelen af alla förrättningsdagar i skoldistrikt med egna kommunala folkskoleinspektörer. I någon mån synes ock samma förhållande varit rådande inom Domprosteriets, Skärkinds, Vikbolands, Vifolka och Valkebo, Göstrings, Lysings samt norra och södra Vedbo kontrakts inspektionsområde inom Linköpings stift, hvarest 13 dagar under revisionsåret användts på förrättningar vid Linköpings stads folkskolor, som äfvenledes stå under kommunal folkskoleinspektörs ledning.

I anledning af hvad ofvan anförts vilja revisorerna ifrågasätta, huruvida icke för uppnående af största möjliga effektivitet af den nuvarande folkskoleinspektionen i dess helhet förhållandet mellan statens folkskoleinspektion och kommunernas borde närmare regleras i den af revisorerna antydda riktning.»

I anledning af revisorernas sålunda gjorda anmärkningar hafva utlåtanden afgifvits af samtliga domkapitel, i vissa fall efter hörande af vederbörande folkskoleinspektörer; och tillåter sig utskottet att beträffande dessa utlåtanden hänvisa till de vid revisionsberättelsen fogade tryckta förklaringarna.

Utskottets yttrande.

Utskottet har väl funnit hvad revisorerna i nu ifrågavarande hänseende anfört beaktansvärdt, men då enligt hvad utskottet inhämtat frågan om såväl folkskoleinspektionsdistriktens omfattning som ock det inbördes förhållandet mellan statens och den kommunala folkskoleinspektionen är föremål för folkundervisningskommitténs pröfning, och förslag

af kommittén till ordnande af dessa angelägenheter inom en ganska snar framtid lärer vara att förvänta, har utskottet endast velat hvad i ärendet förekommit för Riksdagen

omförmäla.

Postverket.

§ 4.

(Rev. ber. pag. 168 och 169; utl. pag. 702—718.)

I berättelsen angående postverket hafva revisorerna anfört, bland annat, följande:

Ang. post- och telegraf-ortsförteck-ningen.

»Enligt af generalpoststyrelsen den 4 juni 1907 och telegrafstyrelsen den 31 maj samma år fattade beslut har för post- och telegrafverkens räkning gemensamt utgifvits en post- och telegrafortförteckning.

Af den i ärendet mellan de båda styrelserna förda skriftväxlingen hafva revisorerna inhämtat, att redaktions-, sättnings-, trycknings- och papperskostnaderna för ifrågavarande förteckning i en upplaga af 8,500 exemplar före påbörjandet af arbetet beräknats till »minst 17,000 kronor».

Enligt hvad för revisorerna tillgängliga handlingar utvisa, hafva emellertid kostnaderna för nämnda arbete, som till slut utgått i en upplaga af 9,000 exemplar, uppgått till mer än 77,000 kronor, i hvilken summa emellertid äfven ingå kostnaderna för vissa mindre supplementhäften. För sättning, korrigering, tryckning och papper hafva utbetalats mera än 48,000 kronor samt i arfvoden till redaktionspersonal öfver 23,000 kronor.

Likvid mellan de båda myndigheterna har träffats under år 1910.

Det anmärkningsvärdt höga belopp, hvartill kostnaderna för detta bokarbete uppgått, har föranledt revisorerna att ägna särskild uppmärksamhet åt saken. Det postortlexikon, som postverket ensamt utgaf år 1894, kostade för en upplaga af 6,000 exemplar 14,937 kronor. I detta belopp ingick emellertid icke de för telegrafverket nödiga uppgifterna angående afståndet från olika orter till närmast belägna telegrafanstalt, hvilka uppgifter måst införas i den nya, för båda verken gemensamma ortförteckningen. Ehuru det nya bokarbetet på grund af dessa nu tillkomna uppgifter gifvetvis måst betinga ett högre pris än 1894 års postortlexikon, vill det dock synas, som om, med iakttagande af större omtanke och varsamhet vid arbetets utförande, en så betydande

ökning i kostnaderna som den ofvan angifna bort kunna undvikas. Revisorerna vilja i detta hänseende endast påpeka, att arbetet i tekniskt afseende uppställts på ett sätt, som enligt de ingifna anbuden betingade omkring 100 procent högre sättningskostnader än en annan, enligt revisorernas uppfattning, tillfredsställande uppställning skulle hafva medfört.

Ledaren af arbetet i fråga beräknar ock, att allenast denna dyrbarare uppställning föranledt en utgift af 20,000 kronor. Då äfven i öfrigt befogade anmärkningar synas kunna göras mot det sätt, hvarpå ifrågavarande arbete planlagts och utförts, hafva revisorerna ej velat underlåta att bringa hvad här förekommit till Riksdagens kännedom.»

Generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen hafva häröfver afgifvit gemensamt utlåtande den 18 januari 1912 och däruti anfört följande:

»Då styrelserna i april 1907 beslöto att utgifva en gemensam post- och telegrafortförteckning i stället för då behöfliga nya upplagor af det särskilda postortlexikonet, senast utgifvet år 1894, och den särskilda telegrafortförteckningen, senast utgifven år 1890, skedde detta dels för att genom de båda förteckningarnas hopslagning till *en* förteckning minska utgifningskostnaderna, dels för att för post- och telegrafanstalterna samt järnvägsstationerna göra de i förteckningarna meddelade uppgifterna lättare att använda genom att sammanföra dem i ett enda arbete, dels slutligen äfven för att, till förmån för post- och telegrafkorrespondensen, bereda uppgifterna om post- och telegrafadresser större spridning bland allmänheten, då, såsom man antog, särskildt de större korrespondenterna skulle finna med sin fördel förenligt att köpa en dylik uppslagsbok, som i sig förenade uppgifter, hvilka förut måst hämtas å olika håll.

Dessa syften hafva ock uppnåtts. Det ligger i öppen dag, att kostnaderna för två särskilda ortförteckningar, en för post och en för telegraf, skulle medfört högst väsentligt större såväl redaktions- som tryckningskostnader än hvad genom sammanslagning af de båda förteckningarna till *en* nu blifvit fallet. För kommunikationsverkens lokalförvaltningar har sammanförandet visat sig förmånligt. Och hvad slutligen allmänheten beträffar, torde den med hänsyn till salupriset, 12 kronor, afsevärda försäljningen — intill 1911 års slut något öfver 1,000 ex. — vittna om att arbetet blifvit af den korresponderande allmänheten uppskattadt.

Den i revisorernes berättelse förekommande, ur generalpoststyrelsens skrifvelse till telegrafstyrelsen den 26 april 1907 hämtade kostnadsuppgiften, 17,000 kronor, var icke grundad på några beräkningar rörande det då planerade arbetets omfattning, dåvarande tryckningskostnader

m. m.; detta belopp hade — såsom ock framgår af det sammanhang, hvari detsamma förekommer — blott anförts såsom utgångspunkt för en beräkning, afseende att visa huru de af telegrafstyrelsen föreslagna grunderna för fördelning mellan de båda ämbetsverken af kostnaderna för arbetet skulle verka i tillämpningen. Någon verklig kostnadsberäkning blef icke och kunde ej heller blifva verkställd förr än i början af år 1908, då styrelserna hade att pröfva inkomna anbud å arbetets sättning och tryckning m. m. Kostnaderna blefvo då för en upplaga af 9,000 exemplar beräknade till ungefär följande belopp:

sättning	kronor	13,830: —
tryckning	»	7,260: —
papper	»	14,450: —
eller tillhopa	kronor	35,540: —

Vid den sedermera i augusti 1909 verkställda afräkningen med entreprenören befunnos emellertid — se bilaga 1 — dessa kostnader för själfva ortförteckningen, omfattande 2,120 sidor, uppgå till 39,541.51 kronor, kostnadsökningen hade föranledts däraf, att vid anbudspröfningen ortantalet beräknats till 100,000 med 52 orter på hvarje sida, medan i verkligheten ortantalet uppgått till drygt 105,000 och — till följd af omöjligheten att alltid sammanträngа alla uppgifter rörande en ort på en rad — allenast 50 orter i medeltal kunnat inrymmas på hvarje sida, förändringar som vållat en ökning med ej mindre än 195 sidor.

Till ofvan angifna belopp	kronor	39,541: 51
böra emellertid läggas kostnaderna för korrigering och kartongblad	»	2,606: 50.
Summan	kronor	42,148: 01

utgör den tekniska framställningskostnaden för själfva ortförteckningen.

Redaktionskostnaderna uppgingo till 18,160.54 kronor. Då det för förevarande utredning varit af vikt att undersöka, huru denna summa uppkommit, har i den mån det varit möjligt beträffande ett arbete, där de olika detaljerna så gripa in i hvarandra, en uppdelning af dessa kostnader ägt rum, och framgå ur denna uppdelning (se bilaga 2) följande belopp:

infordrande af uppgifter från post- och telegrafanstalterna samt dessa uppgifters mekaniska ordnande och sammanförande	kronor	5,278: 31
transport	kronor	5,278: 31

transport	kronor	5,278: 31
granskning af förenämnda uppgifter, utsändande af förfrågningar samt granskning af svaren	»	7,108: 13
språkvetenskapliga biträden	»	1,596: —
korrekturläsning	»	1,178: 10
arbetsledning (belöpande andel)	»	3,000: —
tillhopa	kronor	18,160: 54.

Läggas till kostnaderna för tryckning m. m.	kronor	42,148: 01
och redaktion	»	18,160: 54
öfriga utgifter, såsom för blankett-tryck, handböcker, skrifmaterialier m. m.	»	1,693: 79
erhålles totalkostnaden för själfva ortförteckningen i obundet skick	»	62,002: 34.

Till ortförteckningen hafva hittills utkommit 5 supplement, af hvilka ett, omfattande 116 sidor, är inbundet tillsammans med själfva ortförteckningen, ett, omfattande 77 sidor, (däraf 20 sidor post- och telegrafunderrättelser), utgifvits såsom nr 1—2 1909 samt 3 supplement, omfattande tillsammans 35 sidor, utgifvits såsom nr 1, 2 och 3 för år 1910. Kostnaderna för dessa 5 supplement hafva, såsom af bilaga 3 närmare framgår, utgjort 10,651: 12 kronor.

Om till ofvan uppgifna summor,

för själfva förteckningen	kronor	62,002: 34
och för supplementen	»	10,651: 12
läggas kostnaderna för bindningen af 7,000 exemplar	»	4,881: 20
blir totalkostnaden för hela arbetet med tillhörande supplement	kronor	77,534: 66.

Såsom redan framhållits, vanns en afsevärd besparing genom åtgärden att, i stället för utgifvande af en särskild postortförteckning och en särskild telegrafortförteckning, utöka den förutvarande postortförteckningen till att omfatta jämväl en telegrafortförteckning, låt vara att för detta ändamål måste tilläggas icke allenast »de för telegrafverket nödiga uppgifterna angående afståndet från olika orter till närmast belägna telegrafanstalt», utan jämväl uppgift å de olika orternas telegrafadress, enär denna ofta är en annan än postadressen, hvartill kom att uppgiften om orternas beskaffenhet, hvilken uppgift generalpoststyrelsen för att minska omfattningen af 1894 års postortlexikon utelämnat i detta lexikon, på grund af vunnen erfarenhet om de olägenheter för post-

tjänsten, som härigenom uppstått, af generalpoststyrelsen ansågs böra återinföras.

Dessa tre uppgifters tilläggande till de i 1894 års postortlexikon redan befintliga fyra uppgifterna måste gifvetvis, hvilken uppställning som än valdes, vålla en betydande ökning af kostnaderna för redaktion, sättning, tryckning och papper. Om därtill lägges att antalet orter ökats från 20,000 i 1890 års telegrafortförteckning och 69,000 i 1894 års postortlexikon till öfver 105,000 i 1909 års sammanslagna förteckning, torde kostnadsökningen vara förklarlig.

Beträffande uppställningen af det nya arbetet var det egentligen endast två alternativ, som på allvar diskuterades, nämligen dels en uppställning, hvilken så nära som möjligt anslöt sig till den i 1894 års postortlexikon använda (det s. k. alternativet C, hvaraf ett exemplar härjämte bifogas), och dels en uppställning, anordnad i kolumnform i nära öfverensstämmelse med den i senaste telegrafortförteckningen använda (det s. k. alternativet A, hvaraf ett exemplar likaledes närslutes). Vid användande af alternativet C skulle i bokens inledning hafva angifvits, att *P* betyder postanstalt, *T* telegrafanstalt, *PT* ort med både post- och telegrafanstalt, samt siffran inom parentes ortens afstånd från telegrafanstalten, hvaremot någon teckenförklaring icke skulle hafva meddelats å hvarje sida.

Ehuruväl generalpoststyrelsen fann alternativet A i fråga om klarhet och öfverskådlighet erbjuda vissa fördelar framför alternativet C, ansåg generalpoststyrelsen likväl förnämligast af ekonomiska skäl, att postverket skulle kunna låta sig nöjas med uppställningen C, medan däremot telegrafstyrelsen ansåg, att alternativet A i nämnda afseenden erbjöde sådana fördelar framför det förra, att det med hänsyn till telegraftjänsten vore att ovillkorligen föredraga, hvarför ock telegrafstyrelsen, för att få den nya ortförteckningen uppställd enligt alternativet A, åtog sig att ensam gälda 75 procent af den kostnadsökning, som skulle föranledas däraf att alternativet A antoges i stället för alternativet C. Alternativet A blef också den uppställning, om hvilken de båda styrelserna enades.

Att telegrafstyrelsen i fråga om arbetets uppställning så strängt höll och fortfarande håller på kolumnuppställning, beror därpå att inom telegrafverket ortförteckningen mest användes vid telegrams inlämnande, hvarvid det alltså gäller att så *hastigt* som möjligt och *med fullkomlig säkerhet* kunna finna den uppgift, som behöfves. Detta är särskildt af vikt, då, såsom ofta händer, adressatens bostadsadress är ett namn som är gemensamt för ett flertal orter och telegraftjänstemannen icke har

någon annan utväg att identifiera orten än att, med ledning af de af afsändaren lämnade uppgifterna om ortens beskaffenhet, postadress etc., genomsöka dessa speciella uppgifter för samtliga orter med det uppgifna namnet. Är ortförteckningen uppställd i kolumnform, låter sig denna undersökning lätt verkställas, äfven om antalet orter med det ifrågavarande namnet skulle uppgå till ett eller annat hundratal, såsom understundom förekommer, hvaremot, med en uppställning som mera närmar sig formen af en sammanhängande text och i hvilken de olika uppgiftslagen allt efter ordens längd och antal växla plats för hvarje rad, detta endast med stor svårighet låter sig göra.

Till undvikande af tidsförlust och för allmänheten kanske ödesdigra misstag måste därför telegrafanstalterna hafva tillgång till en ortförteckning, hvilken är anordnad med den största möjliga öfverskådlighet, och i hvilken hvarje risk för förväxling af uppgifterna är utesluten. Dessa fordringar anser telegrafstyrelsen icke kunna uppfyllas med någon annan uppställning än med kolumnuppställning. Denna uppställning, hvilken synes vara den naturliga för en uppslagsbok af ifrågavarande slag, har också varit använd i samtliga föregående telegrafortförteckningar, liksom för öfrigt äfven i de föregående postortförteckningarna, med undantag allenast för den år 1894 utgifna, i hvilken generalpoststyrelsen af sparsamhetsskäl frångått kolumnuppställningen. Man behöfver ju också endast kasta en blick på de här bifogade profsidorna enligt de båda förslag som varit å bane, för att omedelbart inse, hvilketdera som ur synpunkten af tydlighet och säkerhet vid afläsningen är att föredraga, hvarvid man jämväl bör ihågkomma att detta arbete har stor användning på mångfaldiga områden inom samhället äfven utanför post- och telegraftjänsten.

Utan kolumnuppställning skulle slutligen den årliga revideringen af de i ortförteckningen förekommande post- och telegrafuppgifterna hafva blifvit synnerligen svår och tidskräfvande, i det att i sådant fall det för redaktionen skulle varit nödigt att genomläsa så godt som hela texten, då, såsom nyss nämndes, enligt uppställningen C de särskilda uppgifternas plats växlar för hvarje rad, medan däremot med kolumnuppställning samma slags uppgifter alltid stå midt under hvarandra och därför lätt och säkert kunna genomgås, något som gifvetvis äfven bidrager till större effektivitet vid revideringen.

Den genom kolumnuppställningens användande vållade verkliga kostnadsökningen har, såsom af bil. 6 närmare framgår, utgjort för själfva ortförteckningen 15,181 kronor 86 öre samt för det i ortförteckningen inbundna supplementet 830 kronor 71 öre, eller tillsammans

16,012 kronor 57 öre, motsvarande för hvarje exemplar af arbetet en kostnadsökning af 1 krona 78 öre. Denna kostnadsökning torde af hvad ofvan anförts vara väl motiverad.

Af bifogade redogörelse för det sätt, hvarpå redaktionsarbetet planlagts och utförts (bilaga 7), torde framgå, att detsamma näppeligen kunnat ordnas på annat sätt än som skett. De svårigheter, som varit förenade med utgifvandet af ett så vidlyftigt arbete, hafva, synes det, på ett förtjänstfullt sätt öfvervunnits af redaktionspersonalen, och det är att förvänta, att på grundvalen af detta arbete nästa upplaga skall kunna framställas till betydligt billigare pris.

Härtill torde ock komma att bidraga en af styrelserna planerad ny anordning i fråga om utgifningssättet för supplementen — en anordning, som styrelserna emellertid, i afvaktan på Riksdagens beslut med anledning af statsrevisorernas här förevarande anmärkning, ansett böra tills vidare anstå. Denna anordning går ut på att ersätta de hittillsvarande kvartalssupplementen med rekapitulerande årssupplement, upptagande samtliga sedan arbetets utgifvande tillkomna ändringar och tillägg, samt att år från år bevara denna sättning stående vare sig i orginaltyper eller (sannolikare) i afgjutning, hvarigenom styrelserna, då en ny upplaga af post- och telegrafortförteckningen behöfver utgifvas, skulle komma att redan hafva denna upplaga till betydande del uppsatt.

Styrelserna hysa den förhoppningen, att, då det årligen utkommande supplementet komme att innehålla *samtliga* tillägg och ändringar i förteckningen, denna alltjämt skulle bibehålla sin aktualitet och sålunda försäljningen till allmänheten skulle kunna fortgå med samma framgång som hittills.

Att vid jämförelse med andra likartade arbeten kostnaderna för ortförteckningen ej varit för höga utan snarare tvärtom torde framgå af bifogade två, af hvar på sitt område sakkunniga personer afgifna intyg (bil. 8 och 9), af hvilka det förra afser uteslutande sättnings-, korrigerings-, tryckningsoch papperskostnader samt det senare endast redaktionskostnaderna.

Styrelserna vilja till slut framhålla det stora värde, som ifrågavarande ortförteckning har för den korresponderande allmänheten, icke blott direkt såsom uppslagsbok utan framför allt indirekt genom den säkerhet och snabbhet, som genom densamma beredes post- och telegrafkorrespondensen. Antalet postförsändelser med otydlig, oriktig eller ofullständig adress, som af postanstalterna med ortförteckningens hjälp befordras till rätt adressat, kan med visshet anslås till flera 10,000-tal

om året, och vid telegrafanstalternas betjänande af allmänheten är förteckningen till ovärderlig nytta.»

Beträffande i utlåtandet åberopade bilagor får utskottet hänvisa till de vid revisionsberättelsen fogade tryckta förklaringarna.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som, med hänsyn till hvad styrelserna i ofvan intagna förklaring anfört, icke vill bestrida att skäl kunna hafva förelegat till ordnandet af utgifningen af ifrågavarande ortsförteckning på sådant sätt, att densamma betingat den af revisorerna påpekade, synnerligen höga kostnaden, har emellertid velat hvad i ärendet förekommit för Riksdagen

omförmäla.

Järnvägsstyrelsen.

§ 5.

(Rev. ber. pag. 184—186; utl. pag. 722—727.)

Ang. förekomsten af kartellbildning mellan statens järnvägars leverantörer.

Under berättelsen angående järnvägsstyrelsen hafva revisorerna anfört bland annat följande:

»Öfverrevisorerna för statens järnvägar hafva vid olika tillfällen påpekat, att de vid sin granskning af statens järnvägars förvaltning funnit talrika fall, där kartellbildning bland statens järnvägars leverantörer uppenbarligen gjort sig gällande. För att bilda sig en uppfattning om vidden af sådana kartellbildningar hafva revisorerna genomgått samtliga protokoll öfver upphandlingar genom järnvägsstyrelsens förrådsbyrå under år 1910 samt ägnat dessa upphandlingar en ingående granskning. Revisorerna ha därvid kommit till den uppfattningen, att sådana kartellbildningar finnas i flertalet af de branscher, inom hvilka järnvägsstyrelsen är hänvisad att göra sina ordinära upphandlingar. Kartellbildningar möta inom de mest olikartade områden: exempelvis vid byggandet af järnvägsbroar, tillverkning af lokomotiv och järnvägsvagnar liksom äfven vid leveranser af rälsspik, rälsskarfbultar, telegrafisolatorer o. s. v. De i kartell sammanslutna leverantörerna använda olika tillvägagångssätt vid ingifvande af anbud. Somliga sätta i sina anbud samma priser och synas hafva i förväg sinsemellan uppdelat det parti, som skall levereras. Såsom ett typiskt exempel bland talrika sådana af detta slag må föl-

jande anföras. Järnvägsstyrelsen inbjöd den 2 juni 1910 fyra verkstäder till begränsad täflan om 5 stycken lokomotiv af B-typen och 10 stycken af E-typen, samtliga med fyraxliga tendrar litt. A. Vid anbudens öppnande den 16 juni befanns den ena verkstaden erbjuda sig att leverera allenast de fem B-lokomotiven till ett pris af 82,000 kronor för hvarje, den andra enbart 2 stycken E-lokomotiv à 67,000 kronor, den tredje blott 5 stycken E-lokomotiv à 67,000 kronor och den fjärde återstående 3 stycken E-lokomotiv à 67,000 kronor. Leveransen var sålunda på förhand uppdelad af kartellen, och samtliga anbuden blefvo i närvaro af järnvägsfullmäktige antagna af järnvägsstyrelsen den 18 juni 1910. Talrika exempel af detta slag kunna anföras från 1910 års upphandlingsprotokoll.

Ett annat tillvägagångssätt, — och detta ganska vanligt — består däri, att de i kartell sammanslutna leverantörerna ingifva anbud å flertalet eller samtliga poster, som inom en viss bransch utbjudas. Priserna ställas därvid oftast någorlunda lika från samtliga leverantörer, men dock så, att olika leverantörer i vissa poster komma någon procent lägre än de öfriga. Härigenom blir leveransen fördelad enligt kartellens önskan och till priser, hvarom på förhand uppenbarligen aftalats mellan leverantörererna. Belysande exempel i detta afseende lämna bland annat de betydande leveranser af fjädrar, hvarom under revisionsåret vid olika tillfällen kontrakterats mellan järnvägsstyrelsen och sex bruk, hvilka inom ifrågavarande bransch tydligen bildat ring.

Ännu ett tredje tillvägagångssätt må här anföras. När en enda leverans utbjudes, till exempel en större brobyggnad, plägar järnvägsstyrelsen till begränsad täflan inbjuda ett antal mekaniska verkstäder, som utföra arbeten af ifrågavarande slag. Verkstäderna bruka därvid i allmänhet aflämna anbud, som sluta å olika belopp, och järnvägsstyrelsen antager det lägsta. Granskar man emellertid de talrika, under året ingifna anbuden å olika brobyggnader, finner man af fördelningen mellan olika verkstäder, att öfverenskommelse måste i hvarje särskildt fall hafva förefunnits mellan dessa om hvilken som skall afgifva lägsta anbudet äfvensom sannolikt detsammas belopp. Det finnes sålunda all anledning antaga, att de talrika och i många fall dyrbara broarna å Inlandsbanan, jämte flera andra statens på senare tid utförda järnvägsbyggnader, utförts till priser, som bestämts af en mellan de täflande verkstäderna bildad kartell.

Upphandlingarna för statens järnvägars räkning representera årligen mycket betydande värden. Enligt järnvägsstyrelsens berättelse för år 1910 uppgingo sålunda de väsentligaste leveranserna till statens järn-

vägar under samma år till en summa af 27,096,340 kronor, hvaraf 14,948,490 kronor för varor af inhemsk tillverkning. De viktigaste utländska upphandlingsartiklarna voro stenkol och räls. Det är uppenbart, att under sådana förhållanden frågan om kartellbildning bland leverantörerna kan få en vidtgående ekonomisk betydelse. Stor vikt ligger uppå att järnvägsstyrelsen är i stånd att vid hvarje tillfälle kunna kontrollera, att de priser, som af kartellerna erbjudas, äro skäliga och icke innebära en genom konstlad prisbildning åstadkommen uppskörtning af staten. Enligt hvad statens järnvägars öfverrevisorer i sin senast afgifna berättelse meddela, hafva dessa underkastat en del fall, där kartellbildning bland leverantörerna gjort sig gällande, särskild granskning samt inhämtat upplysningar angående det förfaringssätt järnvägsstyrelsen tillämpat för att blifva i tillfälle att bedöma, huruvida de af anbudsgifvarne fordrade prisen kunnat anses skäliga. Öfverrevisorerna säga sig därvid ha kommit till uppfattningen, att järnvägsstyrelsen i de flesta fall på ett tillfredsställande sätt lyckats kontrollera prisen.

Under framhållande af den stora betydelse för statens järnvägars ekonomi, som ligger i att järnvägsstyrelsen — särskildt genom att noggrant följa priserna å den utländska marknaden — oaflåtligen sträfvar efter att för staten uppnå i förhållande till världsmarknaden rätta priser, vilja revisorerna, utan att närmare ingå på enstaka fall, som kunnat synas anmärkningsvärda, å denna viktiga angelägenhet fästa Riksdagens uppmärksamhet.»

Järnvägsstyrelsen har i anledning af revisorernas sålunda gjorda uttalande uti ett den 18 januari 1912 afgifvet utlåtande anfört följande:

»Under § 4 hafva revisorerna påvisat, att kartellbildningar uppenbarligen förefinnas i flertalet af de branscher, inom hvilka järnvägsstyrelsen är hänvisad att göra sina ordinära upphandlingar; och hafva revisorerna under framhållande af några speciella fall af sammanslutna leverantörers olika sätt att afgifva anbud, fäst Riksdagens uppmärksamhet å den stora betydelse för statens järnvägars ekonomi, som ligger i att järnvägsstyrelsen — särskildt genom att noggrant följa priserna å den utländska marknaden — oaflåtligen sträfvar efter att för staten uppnå i förhållande till världsmarknadens rätta priser.

Såsom statsrevisorerna framhållit hafva äfven öfverrevisorerna vid statens järnvägar ägnat uppmärksamhet åt det anmärkta förhållandet; och hafva öfverrevisorerna, på sätt framgår af deras berättelse för år 1910, efter verkställda utredningar ansett, att styrelsen i de flesta fall på ett tillfredsställande sätt lyckats kontrollera de af anbudsgifvare fordrade priserna.

För egen del anser styrelsen sig böra erinra om den synnerligen grannlaga ställning, styrelsen intar i upphandlingsärenden, då varan eller arbetet kan utföras inom landet. Å ena sidan gäller det att tillvarataga statens järnvägars ekonomiska intressen samt å den andra att taga tillbörlig hänsyn till att svensk industri så långt som möjligt gynnas. Med beaktande af dessa intressen öfverväger styrelsen alltid vid pröfning af anbud, huruvida de fordrade prisen äro skäliga med hänsyn till konjunkturernas läge och varans kvalitet, hvarvid styrelsen genom egna beräkningar eller genom inhämtande af upplysningar söker bilda sig ett omdöme om de skäliga prisen för viss vara eller visst arbete. Vid de upphandlingar då kartellbildning mellan anbudsgifvarna är uppenbar eller i mer eller mindre maskerad form ansetts föreligga är styrelsen gifvetvis i hvarje fall pliktig att på angifvet sätt skaffa sig tillförlitlig utredning för den föreliggande frågans bedömande; och har styrelsen ock så förfarit.

De viktigaste till styrelsens upphandlingar hörande effekter, hvilkas tillverkning och leverans vid olika tillfällen utgjort föremål för kartellbildning, äro lokomotiv och järnvägsvagnar. Upphandlingen häraf uppgår till betydande belopp per år. Styrelsen har också ägnat särskild uppmärksamhet åt att ej för höga pris må behöfva betalas för dessa tillverkningar. Beräkningar af tillverkningskostnaden för de typer, som kommit i fråga, hafva utförts med hänsyn tagen till de vid upphandlingstillfället rådande materialprisen, hvarjämte jämförelser hafva anställts med från danska och preussiska statsbanorna erhållna uppgifter å de pris, sagda banor betala för jämförbara typer. Vid jämförelse med pris från utländska tillverkare måste förutom till tull och frakt hänsyn tagas äfven till den ökade kostnad, som skulle uppstå för statens järnvägar i och för kontrollerandet af tillverkning hos utländsk tillverkare, i det att styrelsen helt säkert skulle blifva nödsakad att låta ingenjörer vistas längre tider vid de utländska fabrikerna. Svårighet skulle äfven uppstå för styrelsen att i utlandet få materielen utförd efter styrelsens ritningar, bestämmelser och profningsfordringar, så att den komme att till fullo öfverensstämma med den vid inhemska verkstäder tillverkade.

Då inlämnade anbud enligt styrelsens uppfattning varit för höga, hafva desamma förkastats och fabrikanterna hafva anmodats inkomma med nya anbud eller ock har styrelsen erbjudit anbudsgifvarna tillverkning af den vid tillfället ifrågakommande materielen till pris, som styrelsen enligt beräkningar på förutnämndt sätt ansett vara skäliga.

I de fall af kartellbildning, som förekomma inom järnindustrien, har styrelsen möjlighet att kontrollera prisen med hänsyn till vid olika

tillfällen rådande materialpriser. Då i anbud från sammanslutna anbudsgifvare förelegat prisförhöjning, som synts styrelsen omotiverad, har styrelsen anmodat anbudsgifvarne förklara anledningen till förhöjningen; och först sedan de afgifna förklaringarna befunnits kunna godkännas, hafva anbuden antagits.

Vid styrelsens upphandlingar under 1910, hvilka särskildt varit föremål för revisorernas granskning, har, att döma af de inkomna anbuden, enligt styrelsens uppfattning förekommit kartellbildning bland leverantörerna af följande 8 artiklar, hvilkas respektive upphandlingsvärde uppgått till vidstående belopp, nämligen:

lokomotiv	till	värde	af	1,100,000	kronor,	
rälsspik	„	„	„	235,000	„	
fjädrar	„	„	„	150,000	„	
rälsskarfbultar	„	„	„	60,000	„	
värmeledningsgummirör	„	„	„	37,000	„	
vågar	„	„	„	36,000	„	
stearinljus	„	„	„	23,000	„	
telegrafisolatorer af porslin	„	„	„	3,900	„	= 1,644,900 kronor.

Styrelsen har, äfvenledes att döma af de inkomna anbuden, trott sig finna att kartellbildning ägt rum jämväl bland en del af anbudsgifvarne å fotogen, rofolja och såpa, däraf upphandlingen under år 1910 belöpt sig till respektive 170,000, 60,000 och 20,000 kronor. I fråga om nu senast nämnda varuslag har kartellbildningen emellertid icke varit så fullständig, att konkurrens från utomstående icke förekommit.

Värdet af styrelsens samtliga upphandlingar uppgick under samma år till 24,218,390 kronor, hvaraf 12,043,000 kronor för varor af inhemsk tillverkning.

Den sammanslutning, som under en följd af år förefunnits mellan tillverkarne af järnvägsvagnar, synes icke hafva ägt bestånd under år 1910, ty vid de under sagda år företagna upphandlingarna af vagnar uppträdde samtliga fabrikanter, utom tre, hvilka i en del fall afgifvit gemensamt anbud, fullt självständigt.

Hvad de af revisorerna framhållna fallen beträffar, får styrelsen anföra följande.

I fråga om lokomotiv har vid några tillfällen öfverenskommelse mellan anbudsgifvarne tydligen förelegat, under det att vid öfriga till-

fällen fri konkurrens kan antagas hafva ägt rum. De af revisorerna omnämnda anbuden, som öppnades den 16 juni 1910, voro tydligen tillkomna efter öfverenskommelse mellan fabrikanterna. Prisen, 82,000 kronor per stycke för lokomotiv litt. B. och 67,000 kronor per stycke för lokomotiv litt. E., voro dock desamma, som styrelsen vid en upphandling af samma lokomotiv-typer i mars 1909 erbjöd anbudsgifvarne såsom skäliga, sedan de i tillverkarnes anbud, tydligen efter gjord öfverenskommelse, fordrade högre priserna respektive 84,800 kronor och 69,900 kronor blifvit förkastade. De då af styrelsen erbjudna prisen voro baserade på inom styrelsen verkställda beräkningar och jämförelser med de pris, som danska och preussiska statsbanorna betala för liknande lokomotiv. Då någon nedgång i konjunkturerna ej ägt rum sedan våren 1909, ansåg sig styrelsen vid pröfningen den 18 juni 1910 hafva fullgoda skäl att antaga de förutnämnda, den 16 juni öppnade anbuden.

Angående den mellan tillverkarne af fjädrar påtagligen rådande kartellen får styrelsen anföra följande. Efter det dessa fabrikanter intill år 1904 fört en skarp konkurrens sinsemellan bildade de under nämnda år en sammanslutning, som hade till följd anbudspris mer än dubbelt så höga som de tidigare gällande. Då järnvägsstyrelsen på grund häraf infordrade och antog ett anbud från utländsk tillverkare väsentligt billigare än de svenska fabrikanternas, anförde dessa senare med anledning däraf besvär hos Eders Kungl. Maj:t under påstående att järnvägsstyrelsen obefogadt gynnade utländskt fabrikat. Emellertid funno de svenska fabrikanterna det med sin fördel förenligt att det påföljande året efter anfordran inkomma med anbud, som visserligen voro högre än de till den utländska firman året förut betalda men dock höllo sig inom sådana gränser, att järnvägsstyrelsen fann sig kunna antaga desamma. Då dessa priser sedan dess undergått endast oväsentlig förändring och under de senaste åren blifvit oförändrade, har järnvägsstyrelsen ansett sig med fog kunna antaga de inhemska tillverkarnes anbud.

Upphandlingen af järnöfverbyggnader till broar är äfven med hänsyn till värdet, som för år 1910 uppgått till 860,000 kronor, af stor betydelse. Huruvida med afseende å dessa leveransföremål föreligger kartellbildning mellan tillverkarne, har icke kunnat med bestämdhet påvisas. Genom att gifva äfven mindre mekaniska verkstäder tillfälle att deltaga i täflingen om tillverkningen af brobyggnader af ej allt för stor omfattning, har styrelsen sökt motarbeta den benägenhet för kartellbildning, som tilläfventyrs kan förefinnas hos de större tillverkarne. Beträffande de 22 järnvägsbroar och viadukter, som upphandlats under år 1910, tror sig styrelsen kunna påstå, att åtminstone 12, hvilkas upp-

handlingsvärde uppgått till omkring 120,000 kronor, varit föremål för fullt fri konkurrens mellan arbetsgifvarne.

Hvad nu senast nämnda upphandlingar angår är styrelsen särskildt i tillfälle att konstatera, huruvida de erbjudna prisen äro skäliga eller ej. Det är nämligen jämförelsevis lätt att före anbudens inlämnande inom styrelsen verkställa säkra prisberäkningar med ledning af rådande materialpriser och kännedom om tillverknings- och uppsättningskostnaderna. De under 1910 antagna i respektive fall lägsta anbuden hafva icke vid något tillfälle öfverstigit de af styrelsen beräknade prisen. I ett fall nämligen beträffande öfverbyggnaden till bro öfver Ångermanälfven vid Forsmo understeg det lägsta anbudet det beräknade priset med ett högst betydligt belopp, hvilket tydligen visar, att konkurrensen varit fri.

Då järnvägsstyrelsen sålunda vid de upphandlingar, rörande hvilka kartellbildning uppenbarligen föreligger eller är att förmoda, lägger sig särskildt vinn om att genom beräkningar och jämförelser kontrollera de erbjudna priserna, anser styrelsen sig hafva grundad anledning antaga, att statens järnvägar icke till följd af kartellbildning bland leverantörerna måst betala oskäliga priser.»

Utskottets yttrande.

Utskottet, som funnit den af järnvägsstyrelsen afgifna förklaringen fullt tillfredsställande, har med hänsyn till den föreliggande frågans stora allmänna intresse velat hvad i ärendet förekommit för Riksdagen omförmäla.

Statskontoret.

§ 6.

(Rev. ber. pag. 246 och 247; utl. pag. 730—735.)

Ang. lånefonden för torfindustriens understödjande.

Revisorerna hafva vidare under berättelsen angående statskontoret erinrat och anfört, bland annat, följande:

»Med anledning af i ämnet väckta motioner beslöt 1902 års Riksdag att, till bildande af en lånefond för torfindustriens understödjande, särskildt tillverkningen af bränntorf och torfkol samt framställande af torfströ, att förvaltas och användas i öfverensstämmelse med vissa af Riksdagen närmare angifna grunder, bemyndiga riksgäldskontoret att för ändamålet i mån af behof tillhandahålla statskontoret ett belopp af 1,500,000 kronor samt medgaf, att de kapitalafbetalningar, som på visst angifvet sätt skulle å de från fonden utgående lånen verkställas, finge intill utgången af år 1908 tilläggas fonden.

Med bifall till af Kungl. Maj:t väckt proposition i ämnet beslöt Riksdagen år 1907 att dels bemyndiga riksgäldskontoret att för höjning af ofvan omförmälda fond för torfindustriens befrämjande i mån af behof tillhandahålla statskontoret utöfver de af Riksdagen redan anvisade medel en summa af högst 2,000,000 kronor, däraf under år 1907 högst 750,000 kronor, dels ock medgifva, att de kapitalafbetalningar, hvilka enligt gällande bestämmelser skulle verkställas å lån, som erhållits från fonden, finge, oafsedt om de afsåge lån, som beviljats af nu ifrågavarande medel, eller lån, som utgått af fondens öfriga tillgångar, intill utgången af år 1913 tilläggas fonden.

Ofvan omförmälda, af Riksdagen särskildt angifna grunder, i öfverensstämmelse med hvilka den sålunda bildade lånefonden skall förvaltas och användas, innefatta, bland annat,

att lånen må kunna enligt Kungl. Maj:ts bestämmande beviljas till belopp, motsvarande högst två tredjedelar af den å fullbordad anläggning nedlagda kostnaden eller af beräknad anläggningskostnad för nytt företag;

att ränta å lånen skall erläggas med 4 procent;

att under de tre första åren efter låns utlämnande kapitalafbetalning icke äger rum men att under de därpå följande åren så stor amortering skall ske, att lånet varder till fullo inbetaldt senast inom utgången af tio år från det amorteringen skolat taga sin början.

Revisorerna hafva vid granskning af ifrågavarande lånefond funnit att från densamma intill den 30 oktober innevarande år utlämnats 96 lån, af hvilka under årens lopp 6 tillfullo återbetalats, hvadan vid sagda tid 90 lån voro utestående med ett sammanlagdt belopp af 3,163,919 kronor 48 öre. Beträffande två af de utlämnade lånen hafva låntagarna helt och hållet brustit i återbetalningsskyldighet, hvarigenom statsverket otvifvelaktigt kommer att tillskyndas icke obetydliga förluster. Med afseende å vissa andra af ifrågavarande lån torde dylika förluster jämväl vara att befara dels i följd af de i ekonomiskt hänseende mindre gynnsamma konjunkturer, som under senare åren varit rådande, dels ock på grund af den stora mängd företag, som uppstått inom torfindustrien med däraf föranledd öfverproduktion.

Revisorerna anse sig i detta sammanhang jämväl böra framhålla, att, såvidt de i ämnet tillgängliga handlingarna utvisa, tillverkningen af torfströ synes alltmer blifva det hufvudsakliga om icke enda föremålet för verksamheten inom flertalet industriella företag af detta slag; och dock torde väl Riksdagen vid ifrågavarande medels beviljande i

främsta rummet hafva afsett att befordra framställandet af ett torfbränsle, som kunde ersätta eller minska den stora importen af stenkol.

Enär under nästa riksdag eller senast år 1913 fråga lärer uppstå huruvida Riksdagens år 1907 i detta ämne fattade beslut skall oförändradt vidhållas och fonden alltså från utgången af år 1913 i mån af stadgade inbetalningar af därifrån utlämnade lån indragas eller på annat sätt i denna fråga förfaras, hafva revisorerna velat bringa omförmälda förhållanden till Riksdagens kännedom.»

Statskontoret har till belysning af de af revisorerna gjorda uttalanden beträffande vissa låntagares oförmåga att kunna fullgöra stadgade ränte- och kapitalinbetalningar å lån från ifrågavarande fond lämnat följande den 29 december 1911 dagtecknade uppgift:

»Å nedan angifna lån från lånefonden för torfindustriens understödjande äro denna dag oguldna följande till betalning förfallna belopp.

Lånets nr.	Lånets ursprungliga belopp och året, då det utlämnades.			Oguldet amorteringsbelopp.		Oguldet räntebelopp.		Anteckningar.
	Belopp.		År.					
14	150,000	—	1906	7,917	50	straffränta		
20	60,000	—	»	6,000	—	2,160	—	
						+ straffränta		
24	38,000	—	»	3,800	—	1,368	—	
						+ straffränta		
27	28,000	—	»	2,800	—	1,008	—	
						+ straffränta		
33	56,000	—	1907	5,600	—	2,215	52	
						+ straffränta		
40	12,000	—	»	1,180	—	straffränta		
60	28,000	—	1908	—	—	418	35	
						1,120	—	
74	47,000	—	»	—	—	1,869	35	
4	15,600	—	1904	—	—	—	—	Kapital kr. 15,134: 73 jämte för närvarande ungefär ett års ränta torde blifva fondens förlust å detta lån.
34	60,000	—	1907	—	—	—	—	Å kapitalet hafva kr. 10,000 inbetalts af borgesman. För tillvaratagande såvidt möjligt af fondens rätt i öfrigt har intecknade torffastigheten blifvit för dess räkning inropad å exekutiv auktion.»

Kommerskollegium och landtbruksstyrelsen, som jämväl hörts uti ärendet, hafva i gemensamt utlåtande den 15 januari 1912 anfört följande:

»Af det från fonden för torfindustriens befrämjande, som enligt Riksdagens beslut borde afse att understödja särskildt tillverkningen af bränntorf och torfkol samt framställande af torfströ, utlämnade sammanlagda lånebeloppet har omkring en fjärdedel tagits i anspråk för bränntorf- och torfkolindustrien, under det att den öfriga delen anvisats till anläggningar för torfströtillverkning. Anledningen härtill har varit, att man ej ännu lyckats framställa en bränntorfsprodukt, som kan bära fraktkostnaden, då det gällt dess användning på längre afstånd från tillverkningsorten, under det att konjunkturerna för torfströindustrien varit synnerligen goda under de första 6 åren efter lånefondens bildande.

Efter år 1908 inträdde ett prisfall på torfströ beroende på öfverproduktion i förening med rikare halmtillgång för ströändamål.

Ämbetsverken, som dittills ansett sig sakna anledning att hos Eders Kungl. Maj:t afstyrka låns beviljande för någon anläggning af ifrågavarande slag, blott ansökningen uppfyllde de i nådiga kungörelsen den 21 november 1902, angående villkoren för lån från fonden, stadgade villkor, hafva sedermera på grund af ofvanberörda tryckta konjunkturer ansett angeläget vara att icke genom tillstyrkande af lån till andra torfindustriella företag än sådana, som äfven under dessa konjunkturer kunde finna afsättning för sina produkter till skäligt pris, bidraga att framkalla eller understödja företag, som icke kunnat bära sig, och på sådant sätt öka svårigheterna för denna industri.

På grund häraf hafva ämbetsverken under de senaste åren ej hos Eders Kungl. Maj:t tillstyrkt låns beviljande för andra torfindustriella företag än dels *bränntorf- och torfkolfabriker,* hvilka varit så belägna, att afsättningen hufvudsakligen kunnat äga rum inom orten, och som således varit oberoende af fraktkostnader, och dels sådana *torfströfabriker*, som varit belägna i orter, där behof af torfströfabrikation förefunnes, och som vore rentabla äfven med nuvarande låga pris.

Efter dessa grunder hafva äfven lånen af Eders Kungl. Maj:t beviljats.

Under år 1911 hafva 84 af de torfindustriella anläggningar, som åtnjutit statslån, besiktigats af statens torftjänstemän, och anse sig ämbetsverken böra meddela följande uppgifter ur de af besiktningsmännen afgifna berättelserna:

Tillverkningsmängd år 1910.

Vid 18	fabriker	17,919	ton bränntorf
» 70	»	1,193,421	balar torfströ + 6,400 m³ strötorf.

Beräknad tillverkningsmängd år 1911.

Vid 17 fabriker 22,316 ton bränntorf
» 71 » 1,657,300 balar torfströ.

Totala tillverkningskostnaden för 1910 års torfprodukt.

	Bränntorf			Torfströ		
	antal ton	totala priset	medelpris pr ton	antal balar	totala priset	medelpris pr bal
Vid 13 fabriker	12,967	117,376: 06	9.05	—	—	—
„ 65 „	—	—	—	1,178,065	1,066,021: 84	0.90

Genomsnittliga försäljningspriset för 1910 års torfprodukt.

	Bränntorf			Torfströ		
	antal ton	totala priset	medelpris pr ton	antal balar	totala priset	medelpris pr bal
Vid 12 fabriker	9,307	88,475: 80	9.51	—	—	—
„ 65 „	—	—	—	1,184,565	1,140,522: 28	0.96

Då enligt ämbetsverkens åsikt statsmedel fortfarande böra finnas tillgängliga för understödjande af torfindustrien medelst lån, men omständigheterna för närvarande icke påkalla någon framställning från ämbetsverkens sida rörande vare sig lånemedlens belopp eller sättet för deras användning, få ämbetsverken, hvilka skola, när anledning därtill förekommer, vidtaga på dem ankommande åtgärder i ofvan sagda hänseenden och för öfrigt förutsätta att tillfälle beredes dem att, innan definitiva åtgärder varda vidtagna till följd af andra framställningar i

ämnet, däröfver afgifva utlåtande, i underdånighet meddela, att ämbetsverken finna hvad i ärendet förekommit för närvarande icke till vidare yttrande från deras sida föranleda.»

Då, på sätt revisorerna erinrat, frågan om torfindustriens understödjande inom kort torde komma att ånyo underställas Riksdagens pröfning, har utskottet ansett sig böra hvad nu i ärendet förekommit för Riksdagen *Utskottets yttrande.*

omförmäla.

Alnarps landtbruksinstitut.

§ 7.

(Rev. ber. pag. 473; utl. pag. 752).

Vid granskningen af revisionsårets räkenskaper för Alnarps landtbruksinstitut och egendom hafva revisorna, enligt hvad vidare i revisionsberättelsen meddelas, funnit, att under året i allmänhet större kassabehållningar innelegat hos kassaförvaltaren än som, såvidt af räkenskaperna kunnat slutas, varit med nödvändighet erforderliga, hvarför revisorerna ansett sig icke böra underlåta att å förhållandet fästa uppmärksamheten. *Ang. onödigt stora kassabehållningar vid institutet.*

Beträffande det sålunda anmärkta förhållandet har styrelsen för institutet i den 16 januari 1912 afgifvet utlåtande meddelat, att detsamma endast berott därpå, att uppbärande af medel till löner och kosthåll skedde den sista i hvarje månad och utbetalandet däraf den första i nästföljande månad, hvarvid en insättning af medlen i bank den ena dagen och uttagning den nästa ansetts vara obehöflig. Resultatet blef emellertid, att en jämförelsevis stor kassabehållning kvarlåge öfver sista dagen hvarje månad. Härtill hade därjämte stundom äfven bidragit, att efterkrafsfraktkvitton för mejeriprodukter på samma sätt innelåge och beräknades i kassan.

Då revisorernas anmärkning, enligt hvad utskottet inhämtat, afsett icke de vid månadsskiftena hos kassaförvaltaren inneliggande kassabehållningarne utan den omständigheten, att jämväl under löpande månad *Utskottets yttrande.*

vid upprepade tillfällen större sådan behållning än hvad som synts vara behöfligt, hos bemälde tjänsteman innelegat samt styrelsens i ärendet afgifna förklaring endast berör förstnämnda förhållande, har utskottet, under uttalande af sin förväntan att det anmärkta förfaringssättet icke må för framtiden upprepas, velat hvad i ärendet förekommit för Riksdagen

omförmäla.

Domänstyrelsen.

§ 8.

(Rev. ber. pag. 495—501; utl. pag. 753—767).

Ang. flottningsafgifters erläggande och redovisning.

Under berättelsen ang. domänstyrelsen hafva revisorerna anfört följande:

»Redan för lång tid tillbaka fästes uppmärksamheten å behofvet af åtgärder från kronans sida för reglering af flottleder i vattendragen inom Norrbottens län. Sedan på grund af kungl. bref den 7 februari 1873 undersökning af vattendragen blifvit verkställd och förslag till deras flottbargörande upprättats, utbjöds till försäljning afverkningsrätt å vissa kronoparker med skyldighet för virkesköpare att på egen bekostnad ombesörja de för vattendrags reglering erforderliga arbeten. Snart visade det sig dock, att det i längden skulle för staten blifva fördelaktigare, om dylika anläggningar blefve utförda på dess bekostnad, och med afseende härå uppfördes å 1885 års reservationsanslag till kronoskogarnas förvaltning ett anslag å 23,000 kronor till inrättande af flottleder i Norrbottens län. Då emellertid kostnaderna uppgingo till betydande belopp och härför erforderliga medel egentligen vore att betrakta som förlagskapital, hvilket jämte sex procent ränta genom inflytande amorteringsafgälder å flottgodset efter hand komme att återgäldas och därföre ej borde sammanblandas med reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet, anvisade Riksdagen på förslag af Kungl. Maj:t för hvartdera af åren 1891 och 1892 ett extra anslag af 100,000 kronor för bestridande af kostnaderna för reglering af flottleder i Norrbottens län, hvarjämte Riksdagen medgaf, att de afgifter, som lades å flottningen, finge för enahanda ändamål disponeras.

Till reglering af flottleder har Riksdagen sedermera anvisat åren 1896 och 1897 50,000 kronor och för hvart af åren 1898—1907 100,000 kronor samt därvid och alltjämt sedermera förordnat, att inflytande flottningsafgifter må användas för samma ändamål.

I afseende å medlens tillgodogörande har Riksdagen beslutit anslagets utsträckande år 1898 till flottleder inom Kopparbergs län, år 1902 till flottleder inom Västerbottens län, år 1904 till flottleder inom öfriga norrländska län samt Örebro och Västmanlands län, hvarefter Riksdagen slutligen år 1908 beslöt att hvad som funnes disponibelt å ifrågavarande anslagsmedel skulle få användas till enahanda ändamål utan begränsning till vissa län, och har Riksdagen sedermera alltjämt fattat enahanda beslut i fråga om medlens användande.

Enligt hvad revisorerna inhämtat funnos å anslaget disponibla

vid 1907	års	utgång	.....	kronor 626,733: 63,
» 1908	»	»	.....	» 741,095: 98,
» 1909	»	»	.....	» 702,105: 33,
» 1910	»	»	.....	» 561,527: 79.

Af förestående tabell inhämtas att statsverket under år 1910 från reglerade flottleder haft en inkomst af 68,935 kronor 72 öre samt att för reglering af flottleder samma år utbetalts 209,513 kronor 26 öre.

Såsom af hvad ofvan anförts framgår, hafva högst betydande belopp anvisats till reglering af flottleder dels såsom bestämda anslag och dels genom rätt till disposition för ändamålet af de afgifter, som lagts å flottningen. De öfver dessa medel upplagda räkenskaper hafva revisorerna icke funnit vara så förda, att man af dem kunnat vinna önskvärd öfverblick öfver de inflytande medlen och deras användning. Särskildt hafva revisorerna funnit anmärkningsvärdt, att af räkenskaperna icke kunnat utrönas, huru stor del af de för ifrågavarande ändamål disponibla tillgångar utgöres af anslagsmedel och till huru stor del amorteringsafgifter ingå däri, än mindre i hvad mån sådana afgifter belöpa på de olika flottningslederna och deras särskilda distrikt.

I detta sammanhang hafva revisorerna velat meddela, att, enligt hvad revisorerna inhämtat, domänstyrelsen i vissa fall funnit skäligt besluta, att amorteringsafgift icke skall påläggas virke, som, härrörande från kronans skogar, framflottas i på kronans bekostnad upprensad och byggd flottled, som icke varit att hänföra till vattendrag, som förklarats för allmän flottled. Då emellertid ett sådant beslut, om än af särskilda förhållanden föranledt och med kronans fördel förenligt, icke synes stå

i öfverensstämmelse med Riksdagens vid ofvannämnda medels anvisande uttalade förutsättning i fråga om amortering af kostnaden för flottleders reglering, hafva revisorerna velat därå fasta uppmärksamheten.

I § 10 af gällande flottningsstadga den 30 december 1880 föreskrifves, att de, som låta flottgods löst framflyta i allmän flottled, skola vara pliktiga att i gemensam flottning deltaga och skola för sådant ändamål utgöra en förening, där deltagarnas inbördes förhållande bestämmes genom reglemente, som Konungens befallningshafvande fastställer. Föreskrifter äro vidare lämnade såväl rörande styrelsens åliggande att fördela kostnaderna för flottningen, hvilka, om flottleden är indelad i distrikt, skola fördelas distriktvis, som ock beträffande påföljd för försummelse att fullgöra inbetalning af flottningsumgälder m. m.

I fråga om redovisningen och förvaltningen af inflytande afgifter för flottning i flottled inom Norrbottens län finnas särskilda föreskrifter meddelade i kungl. brefvet den 27 november 1896, enligt hvilket förordnats, att i reglementet för flottled i detta län skall intagas bestämmelse därom, att flottningsföreningsstyrelse skall vara skyldig att å viss tid till Konungens befallningshafvande i länet inleverera för flottledens amortering bestämda afgälder och för kontrollen häröfver samtidigt insända en på noggrant förda räkenskaper grundad uppgift å den virkesmängd, som för hvarje virkesägares räkning blifvit under året flottad, samt å de härå belöpande amorteringsafgälder, äfvensom att vid anfordran hålla flottningsräkenskapen tillgänglig för vederbörande skogstjänstemän, hvilka genom Konungens befallningshafvandes försorg böra erhålla del af förenämnda uppgift för granskning.

Under förutsättning att flottningsföreningar funnes bildade vid samtliga de vattendrag, hvilka flottbargjorts genom anslag af statsmedel och blifvit förklarade för allmänna flottleder, borde dessa bestämmelser, hvilka emellertid gälla endast för Norrbottens län, vara fullt tillfredsställande. Men i åtskilliga fall hafva, såvidt revisorerna kunnat inhämta, flottningsföreningar för dylika vattendrag icke blifvit bildade, änskönt flottning i desamma under flera år bedrifvits. I sådant fall hafva afgifter af enskilde virkesägare insatts å vederbörande länsstyrelses räkning hos riksbankens afdelningskontor. Men huruvida tillbörlig kontroll därvid kunnat hållas öfver det inbetalda beloppets riktighet, torde vara svårt att afgöra, i synnerhet som fall förekommit, då i levereringsreversalet upptagits allenast den insatta afgiftens belopp utan angifvande af mycken-

heten flottadt timmer, än mindre af antal flottade enheter efter antagen beräkningsgrund.

Visserligen innehåller revirförvaltarnas skogsmedelsförteckningar för revisionsåret uppgifter öfver de å flottande belöpande flottningsafgälder, men dessa uppgifter hafva icke kunnat jämföras med inbetalda och i räkenskaperna redovisade belopp, då det visat sig, att inbetalningar för flottning under år 1909 först under följande år ägt rum och att afgift till flottning år 1910 icke influtit under året, ehuru betalningen skolat erläggas det år, då flottningen verkställts.

Att bestämmelserna i flottningsstadgan och ofvanberöda kungl. bref icke efterlefvats, har visat sig däraf, att afgifterna stundom erlagts af den flottande själf, under det att vissa afgifter, sannolikt afseende annat flottgods än virke, afverkadt från statens skogar, inlevererats af flottningsförenings syssloman.

Till belysande af huru förhållandena i förevarande hänseende kunna gestalta sig få revisorerna i afskrift bifoga dels Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Norrbottens län skrifvelse den 26 september innevarande år till domänstyrelsen jämte därvid fogadt, inför länsstyrelsen den 24 i samma månad fördt protokoll, och dels domänstyrelsens skrifvelse till Kungl. Maj:ts befallningshafvande den 29 i nämnda månad, samtliga handlingar afseende flottning i Parkajoki vattendrag.

Genom uppställande af betryggande villkor vid försäljning af virke från statens skogar skulle möjligen kunna åstadkommas, att amorteringsafgifter för flottning af sådant virke varda behörigen erlagda, men däremot torde det kunna dragas i tvifvelsmål, huruvida säkerhet förefinnes för att amorteringsafgifter för virke från enskilda skogar, hvilket flottats i allmänna flottleder, verkligen komme statsverket till godo.

Det är af stor vikt icke allenast, att staten erhåller ersättning för den kostnad, som nedlagts å reglering af flottleder, utan än mer att dylika kostnader varda i vederbörlig ordning amorterade, hvarigenom ökad möjlighet kan beredas att i de aflägsna trakter, hvarom nu särskildt är fråga, ur skogarna uttaga mindre virke till åstadkommande af en af de viktigaste förutsättningarna för en god skogsvård. Med afseende härå hafva revisorerna icke velat underlåta att fästa uppmärksamheten på det enligt deras förmenande otillfredsställande sätt, på hvilket det nu synes vara sörjdt för tillvaratagande af omförmälda viktiga statsintressen.

Slutligen hafva revisorerna velat framhålla, att en närmare undersökning synes böra åvägabringas för utrönande huru ofvan angifna förhållanden lämpligast må kunna ordnas för att bringas i öfverensstämmelse

med de förutsättningar, på hvilka bedrifvandet af flottning i allmän flottled enligt gällande flottningsstadga är byggdt.»

Beträffande de af revisorerna åberopade handlingarne angående flottning i Parkajoki vattendrag får utskottet hänvisa till revisionsberättelsen.

Domänstyrelsen har den 18 januari 1912 i ärendet afgifvit utlåtande och därvid anfört följande:

»I underdånig skrifvelse den 16 december 1889 anmälde domänstyrelsen att styrelsen på förekommen anledning föranstaltat att syn jämlikt gällande flottningsstadga hållits uti bland andra Svärdälfvens och Nuortijaurebäckens vattendrag i Norrbottens län och att i anledning däraf Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet i meddelade utslag föreskrifvit den ordning, i hvilken vattendragen skulle regleras och flottningen däri bedrifvas. Det hade därvid bland annat bestämts att till ersättande af de kostnader, som flottledernas reglering komme att draga, å hvarje flottad timmerenhet skulle läggas en afgäld, beräknad i förhållande till virkesmängden efter 10 års amortering med 6 procents ränta å oguldet kapital. På anförda skäl ansåg domänstyrelsen det fördelaktigast att nämnda flottledsanläggningar utfördes genom statens försorg, för hvilket ändamål skulle erfordras särskildt anslag, hvilket, såsom egentligen varande ett förlagskapital som jämte 6 procent ränta genom inflytande amorteringsafgälder å flottgodset efter hand komme att återgäldas, likväl ej syntes böra sammanblandas med reservationsanslaget för kronoskogarnas förvaltning utan förvaltas såsom en särskild förlagsfond för reglering af flottleder, som berörde kronans skogar i Norrbottens län. På anförda skäl hemställde domänstyrelsen, att ett anslag af 100,000 kronor för hvart och ett af åren 1890 och 1891 måtte anvisas såsom förlagsfond för omförmäldt ändamål.

Sedan Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit Riksdagen år 1890 att för bestridande af kostnaderna för reglering af flottleder i Norrbottens län måtte anvisas ett extra anslag för år 1891 å 100,000 kronor, äfvensom att det skulle medgifvas att de afgifter, som lades å flottningen, finge för enahanda ändamål disponeras, och Riksdagen lämnat bifall till hvad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, meddelade Eders Kungl. Maj:t i nådig skrifvelse den 6 juni 1890 domänstyrelsen bland annat detta Riksdagens beslut till kännedom och underdånig efterrättelse.

Vid ärendets föredragning inför Eders Kungl. Maj:t hade vederbörande departementschef, som i öfrigt varit ense med domänstyrelsen i fråga om hvad styrelsen uti ärendet i underdånighet hemställt, emellertid ansett sig icke kunna förorda bildandet, på det af domänstyrelsen före-

slagna sätt, af en särskild förlagsfond för bestridande af berörda kostnader. Det hade synts departementschefen under dåvarande förhållanden för ändamålet tillfyllest, att för bestridande af omförmälda kostnader å extra stat för 1891 anvisades ett extra anslag till belopp af 100,000 kronor, och hade detta departementschefens uttalande till stadsrådsprotokollet icke föranledt till någon erinran från Riksdagens sida.

I nådigt bref den 29 maj 1891 har Eders Kungl. Maj:t meddelat domänstyrelsen att Riksdagen för bestridande af kostnaderna för reglering af flottleder i Norrbottens län anvisat ett extra anslag äfvenledes för år 1892 å 100,000 kronor, äfvensom medgifvit att de afgifter, som lades å flottningen, finge för enahanda ändamål disponeras.

Sedermera har Riksdagen för berördt ändamål anvisat för hvart och ett af åren 1896 och 1898 50,000 kronor och för hvart och ett af åren 1899—1908 100,000 kronor samt därvid och äfven i fråga om därefter följande år medgifvit, att inflytande flottningsafgälder finge användas för samma ändamål.

I fråga om medlens användande har Riksdagen under olika tider beslutat, att från och med 1899 medlen skulle få användas till bestridande af kostnaderna för flottledsbyggnader förutom i Norrbottens län, äfven i Kopparbergs län, från och med 1904 äfven i Västerbottens län, från och med 1905 i samtliga norrländska län äfvensom Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län samt år 1908 i hela riket utan afseende på visst län, och har Riksdagen sedermera alltjämt fattat enahanda beslut i fråga om för ändamålet disponibla medels användande.

De af Riksdagen sålunda anvisade extra ordinarie anslag hafva uppgått till ett sammanlagdt belopp af 1,350,000 kronor. Jämlikt härmed bilagda sammanställning öfver under åren 1891—1910 anvisade extra ordinarie anslag till reglering af flottleder samt äfven härtill disponibla medels användning framgår, att under samma tid influtit i afgälder, som lagts på det flottade virket, ett belopp af 976,655.10 kronor. Utgifterna hafva uppgått till 1,765,127.31, hvadan behållningen å anslaget den 31 december 1910 utgjorde 561,527.79 kronor.

Omförmälda amorteringsafgifter, 976,655.10 kronor, hafva influtit på grund af dels föreskrifter i vederbörligen meddelade regleringsutslag, hvarigenom af kronan rensade vattendrag förklarats såsom allmänna flottleder, dels bestämmelser i utaf Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande beträffande icke slutligt reglerade vattendrag meddelade interimsresulotioner, på grund af hvilka kronan, som i vattendragen utfört vissa regleringsarbeten, berättigats att tillsvidare, intill dess regleringarna hunnit slutföras, af de flottande uppbära viss bestämd afgift för hvarje

flottgodsenhet, dels ock på grund af bestämmelser, intagna såsom villkor vid försäljning från kronans skogar af virke, som efter afverkning komme att nedföras till sådana flottleder, som, utan föregången syn enligt gällande flottningsstadga, genom domänstyrelsens försorg upprensats och flottbargjorts. I dessa sist afsedda vattendrag, hvilka antingen enbart beröra kronans skogar eller i hvilka virke från enskilda områden endast till mycket ringa mängd kan komma att för flottning nedläggas, har domänstyrelsen icke ansett lämpligt föranstalta om ny för deras upplåtande till, enligt flottningsstadgans bestämmelser, allmänna flottleder, enär därigenom onödiga kostnader skulle påläggas lederna, hvilka kostnader sedermera skulle återbetalas genom på i hufvudsak kronans virke lagda afgifter. Där det funnits enskilda skogar, från hvilka virke kunnat afverkas och framföras till ifrågavarande flottleder, har öfverenskommelser träffats med dessa skogars innehafvare, att de för rätt att vid flottning använda kronans byggnader skulle hafva att betala viss afgift för hvarje genom flottleden framflottad stock.

Såsom här förut omnämnts, hafva Riksdagens revisorer anmärkt, att de icke funnit räkenskaperna öfver disponibla anslag och därmed bestridda utgifter varit så upplagda att däraf kunnat vinnas önskvärd öfverblick öfver de inflytande medlen och deras användning. Därjämte hafva revisorerna funnit särskildt anmärkningsvärdt, att af räkenskaperna icke kunnat utrönas, huru stor del af disponibla tillgångar som utgöres af anslagsmedel och till huru stor del amorteringsafgifter ingå däri, än mindre i hvad mån sådana afgifter belöpa på de olika flottningslederna och deras särskilda distrikt.

Eders Kungl. Maj:t har uti nådigt bref till domänstyrelsen den 27 november 1896 föreskrifvit bland annat, att inflytande amorteringsafgifter skola i domänstyrelsens hufvudbok redovisas i särskildt konto gemensamt med extra anslagen för reglering af flottleder. De uti härmed bilagda ofvan omförmälda sammanställning öfver anvisade medel och dessas användande införda belopp äro hämtade direkt ur styrelsens hufvudböcker, i hvilka af Riksdagen anvisade extra anslag för reglering af flottleder och influtna amorteringsafgifter äro jämlikt omförmälda nådiga bref förda å gemensamt konto. Domänstyrelsen har uti dess årligen afgifna underdåniga berättelse rörande skogsväsendet lämnat detaljerad redogörelse för användandet af under berättelseåret utbetalda medel till flottleders inrättande eller underhåll. Dessutom låter styrelsen föra särskild liggare med skildt uppslag för hvarje sådan flottled eller fastställdt distrikt däraf, hvari flottledsanordningar bekostats af statsmedel. I denna liggare äro införda dels de kostnader, som genom skogsväsendet

utbetalats för vattendragets reglering, eller, där flottleden genom vederbörligt regleringsutslag är upplåten till allmän flottled, de kostnader, som genom utslaget bestämts skola återbetalas kronan genom fastställda amorteringsafgifter, dels de räntor på oguldet byggnadskapital, som enligt regleringsutslaget skola tillkomma kronan, dels ock de belopp som under skilda år influtit genom å framflottadt virke lagda amorteringsafgifter. Dessutom är liggaren så uppställd, att därur kan för hvarje flottled eller distrikt däraf inhämtas huru stor del af byggnadskapitalet som vid hvarje årsskifte återstår oamorterad.

Huruvida regleringskostnaderna för viss flottled eller distrikt däraf bestridts utaf de medel, som af Riksdagen direkt anvisats eller af amorteringsafgifter, som influtit från andra förut reglerade vattendrag, kan styrelsen icke afgöra, då dessa medel ansetts utgöra ett gemensamt anslag, som jämlikt åberopade nådiga föreskrifter den 27 november 1896 redovisats på ett och samma konto.

Utaf förberörda sammanställning öfver under 1891—1910 anvisade anslag och dess användande framgår att de kostnader, som för flottleders byggande och underhåll utbetalats, kronor 1,765,127.31, med 415,127.31 kronor öfverstiga af Riksdagen direkt anvisade medel, kronor 1,350,000. Det kan alltså anses att den vid 1910 års slut disponibla behållningen 561,527.79 kronor utgöres af för afsedt ändamål ännu ej använda influtna amorteringsafgifter.

I fråga om revisorernas anmärkning, att domänstyrelsen i vissa fall beslutat att amorteringsafgift icke skulle påläggas virke, som, härrörande från kronans skogar, framflottades i på kronans bekostnad upprensad och byggd flottled, hvilket beslut revisorerna ansett icke stå i öfverensstämmelse med Riksdagens vid berörda medels anvisande uttalade förutsättning i fråga om regleringskostnadernas amortering, får styrelsen underdånigst anföra följande.

Då visst vattendrag ansetts kunna i afsevärdare grad komma att efter företagen reglering eller upprensning befordra afsättningen af virke från kronans inom vattenområdet belägna skogar, vare sig vattendraget varit användt såsom flottled, ehuru ej reglerad jämlikt bestämmelserna i nådiga flottningsstadgan eller icke, har styrelsen så fort lämpligen kunnat ske vidtagit åtgärder för dess ändamålsenliga anordnande för flottning, så framt det ansetts att enskildt initiativ härtill icke kunnat vara att förvänta. I allmänhet har styrelsen för sådant afseende hos Eders Kungl, Maj:ts respektive befallningshafvande anhållit, att befallningshafvande måtte förordna om sådan syn för vattendragets upplåtande till allmän flottled, hvarom omförmäles i 1 § af nådiga flott-

ningsstadgan den 30 december 1880. Sedan begärd syn hållits och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande efter ärendets pröfning meddelat vederbörligt utslag, innefattande bestämmelser om sättet och villkoren för flottledens inrättande och begagnande samt tiden för föreskrifna arbetens fullbordande, äfvensom angående de flottandes förhållande till den, som å flottleden nedlagt kostnad, har domänstyrelsen i regel gått i författning om att de föreskrifna arbetena utförts under ledning af statens härför särskildt anställda flottningsingenjörer. Efter slutfördt arbete och sedan flottleden i vederbörlig ordning afsynats och godkänts, har den öfverlämnats till de flottande för användande och framtida underhåll. Genom förberörda regleringsutslag hafva de flottande förpliktigats dels att bilda en förening, hvars samtliga medlemmar skola vara skyldiga deltaga i gemensam flottning, dels att till kronan genom å flottgodset lagda amorteringsafgifter återbära de kostnader, hvartill de af kronan utförda arbetena värderats vid afsyningen.

I sådant mindre vattendrag, som antingen till hela sin längd framrinner genom kronans skogar och till hvilket på grund af terrängförhållandena kan framföras allenast virke från dessa skogar eller som är så beläget att det visserligen berör enskildas områden och därifrån kan väntas blifva tillfördt något flottgods, men i hvilket vattendrag virkestillförseln från de enskilda skogarna ansetts komma att blifva endast en mycket ringa del af hela den beräknade flottgodsmängden, har domänstyrelsen i vissa fall, där öfverenskommelse kunnat träffas med dem, som berörts af regleringsarbetet, låtit upprensa och utbygga vattendraget utan att syn enligt flottningsstadgan dessförinnan hållits. Sedan arbetet med vattendragets utbyggande slutförts, har domänstyrelsen tillåtit att flottning däri fått äga rum ej blott af virke, som försålts från kronans skogar, utan ock af virke, som afverkats från efter vattendraget eventuellt belägna enskilda skogar. Vid försäljning af virke från kronans skogar efter flottleden har såsom försäljningsvillkor bestämts, att virkesköparen skulle hafva att, förutom köpeskillingen för virket, till kronan erlägga viss afgift för hvarje virkesenhet, som komme att flottas i det af kronan rensade vattendraget, och att dessa afgifter skulle inlevereras till Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande samtidigt med inleverering af köpeskillingsbeloppet. I fråga om virke, som från enskilda skogar afverkats och därefter framförts till flottleden i och för flottning, har öfverenskommelse träffats med virkesägarna, hvarigenom dessa förbundit sig att erlägga förut omförmälda afgifter.

I nu ifrågavarande slag af flottleder har underhållet af flottledsbyggnaderna bestridts med statsmedel, under det att själfva flottnings-

arbetet gemensamt bedrifvits af de flottande, hvilka varit skyldiga att, därest genom försummelse eller vårdslöshet vid flottningens bedrifvande skadegörelse åstadkommits å flottledsbyggnaderna, till kronan utgifva ersättning för kostnaderna för skadans botande och har äfvenledes sådan ersättning i vissa fall utkräfts.

Vid försäljning af på kronans skogar i Norrland utstämplade träd beräknas trädens värde på rot efter en med hänsyn till trävarumarknadens läge uträknad prisnota för skilda virkesdimensioner, afseende värdet vid kusten, och afdrages från virkespartiets sålunda beräknade bruttopris omkostnaderna för dess afverkning och flottning m. m., alltså äfven här förut omförmälda afgifter för användande af flottledsanordningar, som bekostats af kronan. Virkets nettovärde blir sålunda minskadt med dessa afgiftsbelopp.

För rationell skötsel af skogarna är af största betydelse att afsättning må kunna erhållas för virke af äfven obetydligt värde, då nämligen rensnings- och gallringskvistar i de flesta skogar bör afverkas i afsevärda mängder. Där afverknings- och flottningskostnaderna m. m. öfverstiga viss virkesdimensions bruttovärde, kommer sådant mindervärdigt virke, äfven där det är af sådan beskaffenhet att det bör borttagas för återstående bestånds utveckling och för föryngringens upphjälpande, att kvarlämnas i skogarna till men för dessas rationella skötsel. Sedan numera afsättning vunnits för smärre pappersmassvirke från kronans skogar äfven i öfre Norrland, fönämligast i följd af att därstädes under senare åren anlagts ett flertal trämassefabriker, hvilka i med kronan ingångna kontrakt tillförsäkrats större del af för driften behöfligt virke för vissa år, har styrelsen ansett vara af största betydelse att vidtaga åtgärder för att virke af äfven mindre dimensioner och obetydligt värde må kunna komma till användning ej blott från skogar invid hufvudälfvarna eller de större bivattendragen utan äfven från mera aflägset belägna skogar, hvarifrån det afverkade virket framföres till hufvudvattendraget genom bland andra de förut omnämnda af kronan flottbargjorda smärre biflöden.

På anförda skäl har styrelsen ansett det vara med kronans fördel förenligt och för statsskogarnas i öfre Norrland skötsel af stor betydelse att de afgifter, som hittills lagts på flottgods, som, afverkadt från kronans skogar, framflottats i utaf kronan rensade men ej till allmänna flottleder jämlikt nådiga flottningsstadgan upplåtna vattendrag, icke komme att vidare utgå.

Genom sådant minskande af från bruttoprisen afgående omkost-

nader komma nettoprisen å de virkessortiment, hvars värden kunna bära samtliga omkostnader, att i motsvarande mån höjas.

Riksdagens förberörda, af Eders Kungl. Maj:t godkända beslut, hvarigenom medgifvits att de afgifter, som komme att läggas å flottningen, få för reglering af flottleder i Norrbottens och sedermera äfven andra län disponeras, har domänstyrelsen ansett innebära att, då i enlighet med vederbörligt regleringsutslag å flottgodset lagda amorteringsafgifter influtit från flottleder, som genom styrelsens försorg reglerats jämlikt nådiga flottningsstadgan, domänstyrelsen hade rätt att disponera afgiftsbeloppen för reglering af äfven andra flottleder. Domänstyrelsen har likaledes ansett sig pliktig tillse dels att kostnaderna för reglering af ifrågavarande slag af flottleder må blifva kronan ersatta genom på flottgodset lagda amorteringsafgifter, dels att de bestämda afgifterna komme att i vederbörlig ordning inflyta.

I sådana fall, där det emellertid ansetts icke vara till fördel för kronan att ett vattendrags reglering ägde rum jämlikt bestämmelserna i gällande flottningsstadga, utan det på grund af särskilda förhållanden befunnits lämpligare anordna flottled af mera enskild natur, har styrelsen ansett sig oförhindrad ombestyra vattendragets flottbargörande på förut antydt sätt. Då bestämmelserna i nådiga flottningsstadgan icke äga tillämpning å dessa kronans enskilda flottleder, tillkomna för beredande af ökad afsättning af virke från kronans skogar, har domänstyrelsen likaledes ansett sig oförhindrad att besluta huruvida omförmäldt virke, som framflottats i flottlederna, skall påläggas viss afgift eller icke, enär styrelsen funnit sådan anordning ej vara stridande mot Riksdagens beslut. Styrelsen kan däremot icke hafva ägt befogenhet medgifva ägarna af virke, som afverkats från enskilda skogar, rätt att utan ersättning till kronan begagna sig af de med statsmedel anordnade flottledsbyggnaderna. Före år 1911 har styrelsen i allenast några enstaka undantagsfall bestämt att inga som helst amorterings- och underhållsafgifter skulle påläggas från kronans skogar afverkadt virke, som flottades i förberörda med statsmedel anordnade flottleder, hvilka icke reglerats i enlighet med bestämmelserna i gällande flottningsstadga. I augusti 1911 beslöt emellertid styrelsen att ifrågavarande slags afgifter icke skulle påläggas något från kronans skogar afverkadt efter sagd dag försåldt virke, som flottades i senast omförmälda flottleder, hvilka samtliga äro belägna i Norrbottens län, och har detta styrelsens beslut meddelats virkesspekulanterna uti vederbörliga försäljningskungörelser.

Domänstyrelsen har likaledes anmodat vederbörande öfverjägmästare söka träffa preliminära aftal dels med de skogsägare, som i

någon mån beröras af respektive flottleder, rörande de villkor hvarpå de skulle tillåtas att vid flottning af från deras skogar afverkadt virke begagna sig af kronans flottledsanordningar, dels med respektive flottningsföreningar för de allmänna flottleder, i hvilka de olika kronans enskilda flottleder utmynna, i fråga om öfvertagande af en flottning äfven i sistnämnda flottleder. Bland de af domänstyrelsen för berörda aftals ingående bestämda villkor må omnämnas dels att all flottning af virke såväl från kronans som enskildas skogar skall ske gemensamt genom respektive flottningsförenings försorg, dels att inga andra afgifter få af flottningsföreningen påläggas flottgodset än som må kunna betingas af kostnaderna för virkets framflottning samt för den strandskadeersättning, som föreningen kan blifva skyldig utgifva för å utaf enskilda disponerad mark åstadkommen skada genom flottningen, dels att ägarna utaf från enskild skog afverkadt flottgods skola vara skyldiga att till kronan utgifva viss för de olika lederna bestämd underhållsafgift för hvarje flottgodsenhet, som i vattendraget nedlägges för flottning, dels ock att flottningsföreningen har att ansvara för den skada, som eventuellt kunde åstadkommas å kronans byggnader genom vårdslöshet eller försummelse vid flottningens bedrifvande. Domänstyrelsen skulle dessutom i aftalen förbinda sig att underhålla befintliga och för flottningens drift nödiga byggnader och anordningar, hvarjämte aftalen skulle gälla tillsvidare med parterna förbehållen rätt till viss uppsägningstid. Därest enskild skogsägare, för hvilken visst vattendrag är af större eller mindre betydelse, anser sig icke vilja träffa aftal med kronan i berördt afseende, står det honom fritt att hos Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande begära syn enligt flottningsstadgan för vattendragets upplåtande till allmän flottled.

Då Riksdagens revisorer anmärkt, att flottningsföreningar gent emot föreskrifterna i nådiga flottningsstadgan icke alltid bildats för flottleder, som af kronan jämlikt sagda stadga reglerats, i följd hvaraf det kunde vara tvifvel underkastadt, huruvida tillbörlig kontroll kunnat hållas öfver att kronan tillkommande amorteringsafgifter verkligen inbetalades till sitt riktiga belopp, synnerligast ifråga om afgifter, som skulle utgå för flottgods, som härrörde från enskildes skogar, får styrelsen underdånigst redogöra för hittills använda förfaringssätt för vinnande af betryggande kontroll i detta afseende samt för de frågor, som härmed kunna hafva samband.

Inom det län, där nu ifrågavarande slag af flottleder hufvudsakligen äro belägna, nämligen Norrbottens, är i regeln bestämdt uti vederbörligen fastställda reglementen för hufvudälfvarnas flottningsföreningar,

att dessa flottningsföreningars verksamhetsområden skola utgöras af respektive hufvudälf jämte alla däri utfallande biflöden, som genom vederbörligt regleringsutslag förklarats såsom allmänna flottleder. I följd däraf har, så snart ett af kronan regleradt bivattendrag genom vederbörligt utslag förklarats såsom allmän flottled och däri af kronan utförda byggnadsarbeten afsynats och godkänts, detsamma öfvertagits af respektive hufvudälfs flottningsförening, hvilken det ålegat att såväl ombestyra all flottning däri som ock att bestrida flottledsanordningarnas behöriga underhåll.

I gränsälfvarna mot Finland, Torne och Muonio älfvar, i hvilka flottning af virke får äga rum tillsvidare endast i fasta flottor, är emellertid bestämmelserna i nådiga flottningsstadgan icke gällande, i följd hvaraf de, som däri bedrifva flottning, icke hafva bildat flottningsförening. Några af de i dessa älfvar från svenska sidan utfallande bivattendrag hafva upprensats och såsom allmänna flottleder reglerats genom kungl. styrelsens försorg och skulle de flottande i dessa allmänna flottleder hafva varit skyldiga att, då någon flottningsförening icke finnes för vattendraget i dess helhet, bilda särskilda föreningar för hvar och en af flottlederna. I afsikt att vinna ordning i dessa förhållanden har domänstyrelsen i framställningar till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län anhållit, att befallningshafvande ville tillhålla de flottande att i enlighet med bestämmelserna i respektive utslag angående trävaruflottningen i berörda allmänna flottleder bilda flottningsföreningar samt att hos befallningshafvande göra framställningar om fastställande af reglementen för dessa föreningar.

Af det »utdrag af protokoll inför landshöfdingeämbetet i Norrbottens län å landskansliet i Luleå den 24 september 1910» i fråga om bildande af flottningsförening i uti Muoni älf utfallande Parkajoki allmänna flottled, hvilket i afskrift bifogats Riksdagens revisorers anmärkningsakt, framgår att de flottleder, som sammanträdt inför länsstyrelsen, förklarat sig villiga bilda flottningsförening, så snart de från domänstyrelsen erhållit uppgifter angående amorteringens gång och beloppet af de regleringskostnader, som ännu voro oguldna.

Förnämsta hindret för bildande af flottningsförening i nu ifrågavarande allmänna flottled äfvensom öfriga dylika flottleder, som utfalla i gränsälfvarna, torde emellertid icke ligga i det vid förberörda sammanträde anmärkta förhållande, i ty att, därest sådan förening bildades af de flottande för viss genom domänstyrelsens försorg reglerad flottled, och denna förening hos styrelsen anmälde förhållandet under anhållan om bekommande af uppgift i fråga om amorteringens gång m. m.,

svårighet i allmänhet icke torde hafva förefunnits att lämna den begärda uppgiften, ehuru det på grund af särskilda omständigheter visat sig svårt att i fråga om Parkajoki flottled omedelbart öfverlämna riktig uppgift, enär det beträffande under vissa år influtna amorteringsafgifter icke angifvits de distrikt af flottlederna, i hvilka flottgodset nedlagts.

I nu ifrågavarande flottleder, som i hufvudsak tillföras virke från kronans skogar, och rörande hvilka flottgodsägarna ofta icke äro de samma år efter år samt hvari därjämte vissa år allenast en person eller ett trävarubolag bedrifver flottning, äro förhållandena, såsom domänstyrelsen i underdånigt utlåtande den 27 maj 1909 jämväl framhållit, ofta sådana att bestämmelserna i nådiga flottningsstadgans 10—16 paragrafer icke kunna i alla delar vinna tillämpning.

För ernående af kontroll öfver att fastställda amorteringsafgälder blifva behörigen inlevererade, har domänstyrelsen uti af styrelsen utfärdade reglementariska föreskrifter för skogsstatens tjänstförvaltning den 31 januari 1910 bestämt, att i fråga om flottled, där kronan äger uppbära sådana afgälder, vederbörande jägmästare skall hafva att i god tid till öfverjägmästaren insända uppgift för hvarje flottningsdistrikt å den virkesmängd, som för hvarje virkesägares räkning under året flottats, samt å de härå belöpande afgälderna. Efter granskning skall öfverjägmästaren skyndsamt insända uppgifterna å kronan tillkommande afgälder till länsstyrelsen för medlens indrifning, hvarjämte han vid årets slut skall insända ett exemplar af sina till länsstyrelsen lämnade uppgifter till domänstyrelsen.

För att fullgöra detta sitt åliggande har jägmästaren att hos vederbörande flottningsföreningsstyrelse anhålla om uppgift å förberörda för hvarje virkesägares räkning under året flottade virkesmängd. Där flottningsförening icke funnits i visst vattendrag, har jägmästaren att vända sig till vederbörande virkesägare med anhållan om sagda uppgift. Då nästan undantagslöst allt virke, som framflottas i af kronan reglerade flottleder inom Norrbottens län, härrör från skogar, från hvilka afverkning icke får äga rum annat än efter stämpling af skogspersonalen och då sådant virke, sedan det afverkats och framkörts till flottleder, alltid för hvarje skild virkesägare uppräknas till stycketal af vederbörande kronojägare, som därom aflämnar rapport till jägmästaren, kan denne utöfva kontroll öfver riktigheten utaf af flottningsföreningsstyrelsen eller de olika virkesägarna erhållna virkesuppgifter.

Förutom förenämnda uppgifter till öfverjägmästaren har jägmästaren dessutom att i samband med kassaredogörelsen årligen insända så kallade skogsmedelförteckningar, i hvilka skola införas sådana inkomster för

från reviret försålda skogseffekter, som icke af jägmästaren själf uppburits och redovisats i kassaredogörelsen, äfvensom bland annat alla nu ifrågavarande slag af afgälder, med iakttagande dels att införandet sker det år fordran uppkommit, oberoende af under hvilket år medlen skola inflyta, dels att noggrant angifvas år och dag, då medlen skola inbetalas.

Där i någon af omförmälda skilda förteckningar angifvits, att kronan äger fordran, känner sig styrelsen förvissad om att revisionen hos styrelsen icke underlåter tillse, att densamma varder vederbörligen indrifven.

Riksdagens revisorer hafva slutligen framhållit, att närmare undersökning syntes böra åvägabringas för utrönande, huru angifna förhållanden lämpligast skulle kunna ordnas för att bringas i öfverensstämmelse med de förutsättningar, på hvilka bedrifvandet af flottning i allmän flottled enligt gällande flottningsstadga är byggdt.

Genom de i det föregående omnämnda bestämmelser, som meddelats uti af styrelsen utfärdade föreskrifter för skogsstatens tjänstförvaltning den 31 januari 1910, torde kontrollen öfver uppbörden af flottledsafgifterna skärpas utöfver hvad därförut varit fallet. I samma syfte anhåller styrelsen samtidigt härmed i bref till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i de län, hvarest kronans flottleder äro belägna, att afskrifter af de från flottledsföreningarna jämlikt vederbörligt regleringsutslag till länsstyrelserna årligen inkommande uppgifter angående flottleders amortering m. m. måtte tillställas vederbörande öfverjägmästare. Denne anmodas tillika att, sedan han därefter i nödiga delar granskat uppgifterna, lämna styrelsen del af hvad därvid befunnits kunna föranleda till anmärkning, samt tillika hit insända desamma.

På detta sätt torde bokföring och redovisning hos styrelsen kunna bringas i full öfverensstämmelse med hvad flottningsstadgan i sådant afseende förutsätter.

Beträffande i öfrigt sistnämnda anmärkning torde styrelsen efter hand blifva i tillfälle vidtaga åtgärd för att de kronans flottleder, som icke tillika äro allmänna flottleder, varda i mån som deras betydelse härför kan utgöra motiv, insynade till allmänna flottleder.

Styrelsens i det föregående omnämnda åtgörande ifråga om träffande af bindande aftal dels med ägare af enskilda skogar, som beröra kronans till allmän flottning ej upplåtna flottleder, dels med de flottningsföreningar, som finnas för respektive hufvudvattendrag, torde äfvenledes helt visst komma att på praktiskt och tillfredsställande sätt ordna förhållandena i de mindre, med statsmedel flottbargjorda vattendrag, som så godt som endast beröra kronans skogar och i hvilka på skäl, som

förut anförts, icke ansetts lämpligast företaga flottledsreglering i den ordning nådiga flottningsstadgan föreskrifver.

I sammanhang härmed får styrelsen ock nämna att styrelsen haft för afsikt att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med underdånig framställning om, att dessa nu senast berörda flottleder från och med 1912 ej vidare skulle redovisas i samband med extra ordinarie anslaget till flottleders reglering, utan att de med det skäliga värde, de anses äga den 31 december 1911, skulle såsom en kapitalökning öfverföras till statens domäners fond, hvaraf äfvenledes skulle följa att framdeles nödiga kostnader för dessa flottleders underhåll skulle ingå bland nämnda fonds driftkostnader.

Slutligen får styrelsen — under hänvisning till sin underdåniga framställning den 27 maj 1909, hvari framhållits önskvärdheten af att gällande bestämmelser angående allmän flottled och flottning af virke i väsentliga delar omläggas, och rörande hvilka frågor Eders Kungl. Maj:t lärer hafva uppdragit åt särskilda sakkunnige att utarbeta förslag — härmed underdånigst ifrågasätta, huruvida icke, därest det ansåges nödigt företaga för af revisorerna antydt ändamål ytterligare utredning utöfver hvad nu lämnats, densamma lämpligen skulle för undvikande af dubbelarbete kunna anstå för att utföras i sammanhang med de förändringar, som kunna påkallas af blifvande nya flottningsförfattningar.»

Bilaga.

Sammanställning öfver under åren 1891—1910 anvisade extra ordinare anslag

År.	Behållning (+) eller brist (—) från föregående år.		Inkomster kronor. Anslag. Kronor.		Influtna amorteringsafgifter från flottleder inom Norrbottens län.		Jämtlands län.		Kopparbergs län.		Värmlands län.		Summa amorteringsafgifter. Kronor.		Utgifter; Norrbottens län. Kronor.		Västerbottens län. Kronor.		Västernorrlands län. Kronor.	
1891	—	—	100,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57,527	68	—	—	—	—
1892	+ 42,472	32	100,000	—	4,648	49	—	—	—	—	—	—	4,648	49	36,360	78	—	—	—	—
1893	+ 110,760	03	—	—	14,046	88	—	—	—	—	—	—	14,046	88	65,059	79	—	—	—	—
1894	+ 59,747	12	—	—	10,125	21	—	—	—	—	—	—	10,125	21	64,842	68	—	—	—	—
1895	+ 5,029	65	—	—	32,116	75	—	—	—	—	—	—	32,116	75	46,567	55	—	—	—	—
1896	— 9,421	15	50,000	—	14,331	99	—	—	—	—	—	—	14,331	99	63,606	75	—	—	—	—
1897	— 8,695	91	50,000	—	36,813	54	—	—	—	—	—	—	36,813	54	62,172	80	—	—	—	—
1898	+ 15,944	83	50,000	—	67,219	43	—	—	—	—	—	—	67,219	43	96,025	10	—	—	—	—
1899	+ 37,139	16	100,000	—	59,219	56	—	—	—	—	—	—	59,219	56	101,942	94	—	—	—	—
1900	+ 94,415	78	100,000	—	99,134	75	—	—	—	—	—	—	99,134	75	142,060	33	—	—	—	—
1901	+ 151,432	60	100,000	—	55,086	84	—	—	—	—	—	—	55,086	84	123,796	60	—	—	—	—
1902	+ 182,722	84	100,000	—	33,262	75	—	—	—	—	—	—	33,262	75	50,838	48	—	—	—	—
1903	+ 265,147	11	100,000	—	41,828	12	—	—	—	—	—	—	41,828	12	59,769	33	—	—	—	—
1904	+ 325,671	36	100,000	—	87,668	61	—	—	—	—	—	—	87,668	61	76,915	14	—	—	—	—
1905	+ 393,585	10	100,000	—	55,205	61	—	—	182	17	—	—	55,387	78	97,579	08	—	—	—	—
1906	+ 439,177	38	100,000	—	68,731	09	—	—	—	—	—	—	68,731	09	71,570	77	—	—	—	—
1907	+ 532,123	37	100,000	—	44,038	29	—	—	22,963	95	1,287	10	68,289	34	72,158	10	—	—	26	50
1908	+ 626,733	63	100,000	—	54,989	29	—	—	23,552	72	813	32	79,355	33	54,843	31	1,705	31	4,484	—
1909	+ 741,095	98	—	—	65,714	97	—	—	11,359	83	3,378	12	80,452	92	76,897	49	2,763	84	441	55
1910	+ 702,105	33	—	—	53,099	32	71	63	14,815	39	949	38	68,935	72	93,037	64	12,345	25	218	84
Summa	—	—	1,350,000	—	897,281	49	71	63	72,874	06	6,427	92	976,655	10	1,513,572	34	16,814	40	5,170	89

till reglering af flottleder samt öfver härtill disponibla medels användande.

reglerings- och underhållskostnader uti flottleder inom																				Behållning (+) eller brist (—) till nästkommande år.	
Jämtlands län. Kronor.		Gäfleborgs län. Kronor.		Kopparbergs län. Kronor.		Värmlands län. Kronor.		Örebro län. Kronor.		Västmanlands län. Kronor.		Älfsborgs län. Kronor.		Kalmar län. Kronor.		Hallands län. Kronor.		Summa utgifter. Kronor.			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57,527	68	+ 42,472	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36,360	78	+ 110,760	03
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65,059	79	+ 59,747	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64,842	68	+ 5,029	65
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46,567	55	— 9,421	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63,606	75	— 8,695	91
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62,172	80	+ 15,944	83
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96,025	10	+ 37,139	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101,942	94	+ 94,415	78
—	—	—	—	57	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	142,117	93	+ 151,432	60
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123,796	60	+ 182,722	84
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50,838	48	+ 265,147	11
—	—	—	—	21,534	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81,303	87	+ 325,671	36
—	—	—	—	42,839	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119,754	87	+ 393,585	10
—	—	6,404	26	5,570	86	—	—	—	—	241	30	—	—	—	—	—	—	109,795	50	+ 439,177	38
—	—	1,182	—	2,831	63	—	—	—	—	200	70	—	—	—	—	—	—	75,785	10	+ 532,123	37
—	—	—	—	1,494	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73,679	08	+ 626,733	63
129	87	—	—	2,392	20	60	62	—	—	116	70	1,260	97	—	—	—	—	64,992	98	+ 741,095	98
1,085	79	—	—	37,825	84	249	38	115	68	—	—	—	—	—	—	64	—	119,443	57	+ 702,105	33
9,362	49	—	—	43,314	41	50,000	—	280	53	—	—	772	70	181	40	—	—	209,513	26	+ 561,527	79
10,578	15	7,586	26	157,861	29*)	50,310	—	396	21	558	70	2,033	67	181	40	64	—	1,765,127	31	—	—

*) Kostnaden för reglering af Hedströmmen 56,841: 60 kronor är i sin helhet inbegripen i denna summa, ehuru vattendraget delvis är beläget inom Västmanlands län.

Utskottets yttrande.

Förevarande fråga synes utskottet till fullo värd den uppmärksamhet som revisorerna ägnat densamma. Uppenbarligen är det en angelägenhet af stor vikt ej mindre att en effektiv kontroll kan utöfvas därå, att vederbörliga flottningsafgifter till kronans kassa inflyta, än äfven att såväl dessa afgifter och de till upprensning af flottleder anvisade anslag som utgifterna för sistberörda ändamål varda på ett tillförlitligt och öfverskådligt sätt bokförda och redovisade. Det är äfven synnerligen viktigt både för kronan och den enskilde skogsägaren att räkenskaperna klart utvisa huru regleradt vattendrag amorteras. Utskottet har emellertid icke af domänstyrelsens i ärendet afgifna förklaring blifvit öfvertygadt om att under nuvarande förhållanden dessa önskemål blifva tillgodosedda i erforderlig grad och anser förty, att Riksdagen bör hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärders vidtagande till ernående af nödig ordning och reda i hithörande förhållanden. Likaledes har utskottet i anslutning till revisorernas därom uttalade mening velat framhålla önskvärdheten af att, då befrielse från erläggande af flottningsafgifter anses böra beviljas, Kungl. Maj:ts medgifvande härtill inhämtas.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla dels att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att uppbörd och redovisning af inflytande afgifter för flottning i vattendrag, som blifvit på statens bekostnad flottbargjorda, må, där vattendraget blifvit inrättadt till allmän flottled, underkastas sådan kontroll, som i flottningsstadgan föreskrifves, och i öfriga fall kontrolleras på sätt eljest kan finnas ändamålsenligt, äfvensom att den hos domänstyrelsen förda räkenskap öfver nu ifrågavarande medel må varda så uppställd, att af densamma omedelbart framgår ej endast beloppet af utbetalda rensningskostnader och inflytande amorteringsafgifter för hvarje flottled och distrikt, än äfven kvarstående, icke amorterade sådana kostnader, dels ock att förslag angående afskrifning af kostnader för verkställda rensningsarbeten i vissa vattendrag och befrielse för flottande från skyldighet att erlägga amorteringsafgifter för virke, afverkadt på kronans skogar, må i förekommande fall underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

§ 9.

Hvad i öfrigt blifvit af revisorerna anmäldt och erinradt, har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandlingen af de utgiftsanslag, revisorernas framställning berört, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara af vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vikt, att, oaktadt förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena föranledas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; hvilket utskottet skolat för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 15 mars 1912.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hafva närvarit:

herrar *A. G. L. Billing, A. Ekman, S. H. Kvarnzelius,* grefve *F. Wachtmeister, O. Jonsson, A. N. Hahn,* friherre *J. T. Gripenstedt,* grefve *P. O. L. Klingspor, H. F. Lamm,* friherre *C. H. Falkenberg,* friherre *J. G. Beck-Friis, A. C. Lindblad, C. G. Ekman, A. Wiklund, H. Andersson* i Skifarp, *F. W. Thorsson, P. Olsson, C. Persson, K. V. Rydén, J. A. Sjö, N. E. Lindberg, J. Ström, E. A. Nilson* och *E. F. Hellberg.*